

00

Basas statisticas e survistas

024-1200

Survista statistica da la Svizra 2012

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da l'intern DFI
Uffizi federal da statistica UST

Uffizi federal da statistica

Espace de l'Europe 10
CH-2010 Neuchâtel

Infurmaziuns:

Telefon 032 713 60 11
Telefax 032 713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032 713 60 60
Telefax 032 713 60 61
www.statistik.admin.ch

Decleraziun dals segns:

Trais puncts (...) empè d'ina cifra signifitgan che quella è nunenconuscha, perquai ch'ella n'è (anc) betg eruida.

In stritg (–) empè d'ina cifra stat per la valur «absolut nulla».

Ina cifra provisorica vegn inditgada cun il segn elevè «p».

Abreviaziuns dals chantuns:

Vesair explicaziuns en la tabella pagina 4.

Arrondissement:

En general vegnan las valurs arrundadas si resp. giu senza prender resguard dal total. En cas da differenzas tranter summas parzialas adidas ed il total na vegnan las singulas valurs damai betg adattadas.

Funtaunas:

En la reproducziun da resultats statistics han ins per ordinari desisti d'inditgar las funtaunas. Infurmaziuns correspondentas chattais Vus en il portal statistic da la Svizra sut www.statistik.admin.ch

Editur:

Uffizi federal da statistica
Secziun diffusiuin e publicaziuns
Favrer 2012. Cumpara en rumantsch, tudestg, franzos, talian ed englais.

Concepziun:

Bernhard Morgenthaler †, Armin Grossenbacher

Redacziun:

Heinz Wyder, Etienne Burnier

Grafica, layout:

Daniel von Burg, Etienne Burnier

Chartas:

Sabine Kuster

Translaziun:

Dal text original: Lia Rumantscha, Cuira
Actualisaziun: Chanzlia federal, Berna

Pagina dal titel:

Netthoevel & Gaberthüel, Biel;
Fotografia: © Jacek Chabraszewski – Fotolia.com

Concept grafic:

Roland Hirter, Berna

Numer d'empustaziun:

024-1200

ISBN:

978-3-303-00460-9

Cuntegn

Pled Sin Via	3
Populaziun	4
Spazi ed ambient	9
Lavur e salari	11
Economia publica	14
Pretschs	16
Industria e servetschs	17
Agricoltura e selvicultura	20
Energia	21
Construir ed abitar	22
Turissem	23
Mobilitad e traffic	24
La Svizra e l'Europa	26
Bancas, assicuranzas	28
Segirtad sociala	29
Sanadad	32
Scolaziun e scienza	34
Cultura, medias e societad d'infurmaziun	37
Politica	39
Finanzas publicas	41
Criminalitad e dretg penal	43
Situaziun economica e sociala da la populaziun	45
Svilup durabel	49
Disparitads regiunalas	50
La Svizra e ses chantuns	51

La Survista statistica da la Svizra accompogna dapi il 1997 mintg'onn ses frar grond, il «Statistisches Jahrbuch der Schweiz». En tabellas, graficas e texts reunescha ella numerusas infurmaziuns davart las 21 tematicas da las statisticas federalas, quai che la renda in manual util e pratic per la politica, l'economia, l'administraziun ed er per la populaziun.

La Survista statistica 2012 documentescha in term decisiv en la modernisaziun e reconcepziun futura da la statistica publica: Per l'emprima giada sa chattan en ella resultats da la nova dumbraziun dal pievel. L'onn 2011 èn las dumbraziuns dal pievel, che vegnivan realisadas fin qua mintga diesch onns, vegnidas remplazzadas cun in sistem da quatter diversas enquistas che han lieu mintg'onn: l'enquista da datas basada sin ils registers chantunals e communalis armonisads d'abitantas e d'abitants e sin ils principals registers federalis, l'enquista da structura cun in questiunari a 200 000 persunas e duas metodas d'enquistas tematicas realisadas en furma da provas da controlla. Jau engraziel per lur engaschament a tuttas ed a tuts ch'han participà a las enquistas da quest onn. Il nov sistem permetta da metter a disposiziun en maniera moderna las datas impurtantas davart il svilup da la populaziun, da las chasadas, dals edificis e da las abitaziuns.

Per l'ediziun 2012 è vegni surlavurà il chapitel davart las «disparitads regionalas» che preschenta ussa divers resultats dal «Audit urban», in congual europeic tranter las citads e las aglomeraziuns, pertutgant la dischoccupaziun, la populaziun residenta u il dumber da museums.

Jau As giavisch ina buna lectura.

Dr. Jürg Marti

Directur
Uffizi federal da statistica (UST)

Neuchâtel, il schaner 2012

Ulteriuras infurmaziuns:

- Communicaziuns da pressa sco newsletter: il text original da la communicaziun da pressa da l'UST pudais Vus abunar sco newsletter directamain sin Vossa adressa dad e-mail – spert e gratuit. Annunzias a: www.news-stat.admin.ch
- Nov en il portal: las publicaziuns las pli actualas da l'UST enumeradas tenor tematicas. www.statistik.ch → Aktuell → Neues im Portal
- A dumondas specificas respunda il Center d'infurmaziun per statistica, telefon 032 713 60 11 ubain e-mail info@bfs.admin.ch

Populaziun permanenta en ils chantuns l'onn 2010

La fin da l'onn	Total en 1000	Esters en %	Citadins en %	Speszezza per km ²	Creschientscha 2000–2010 en %
Svizra	7 870,1	22,4	73,7	197	9,2
Turigt (ZH)	1 373,1	24,1	95,1	827	13,0
Berna (BE)	979,8	13,4	62,6	168	3,7
Lucerna (LU)	377,6	16,7	50,9	264	8,4
Uri (UR)	35,4	9,7	0,0	34	0,2
Sviz (SZ)	146,7	18,6	80,2	172	12,3
Sursilvania (OW)	35,6	13,4	0,0	74	9,5
Sutsilvania (NW)	41,0	11,4	87,7	170	7,7
Glaruna (GL)	38,6	20,4	0,0	57	0,1
Zug (ZG)	113,1	23,7	96,1	546	12,9
Friburg (FR)	278,5	18,3	55,8	175	17,6
Soloturn (SO)	255,3	19,8	77,3	323	4,4
Basilea-Citad (BS)	185,0	32,5	100,0	4 999	0,9
Basilea-Champagna (BL)	274,4	19,3	91,8	530	5,3
Schaffusa (SH)	76,4	23,1	75,8	256	4,1
Appenzell Dadora (AR)	53,0	14,2	52,9	218	-1,1
Appenzell Dadens (AI)	15,7	10,0	0,0	91	4,2
Son Gagl (SG)	478,9	21,8	66,9	245	6,3
Grischun (GR)	192,6	16,7	49,8	27	3,2
Argovia (AG)	611,5	21,9	65,8	438	11,8
Turgovia (TG)	248,4	21,5	49,8	288	9,0
Tessin (TI)	333,8	26,0	87,8	122	9,6
Vad (VD)	713,3	31,0	74,7	253	14,8
Vallais (VS)	312,7	21,0	56,8	60	13,0
Neuchâtel (NE)	172,1	23,0	74,6	240	3,7
Genevra (GE)	457,7	39,1	99,2	1 862	12,2
Giura (JU)	70,0	12,5	30,5	84	2,0

Populaziun permanenta en las citads grondas l'onn 2010

	Citad		Agglomeraziun	
	en 1000	Creschientscha 2000–2010 en %	en 1000	Creschientscha 2000–2010 en %
Total	1 077,1	7,3	3 042,2	10,5
Turigt	372,9	10,0	1 188,6	13,2
Genevra	187,5	7,0	526,4	13,2
Basilea	163,2	0,9	497,7	4,6
Berna	124,4	1,1	353,3	3,7
Losanna	127,8	10,5	336,4	12,8
Winterthur	101,3	13,7	139,9	14,6

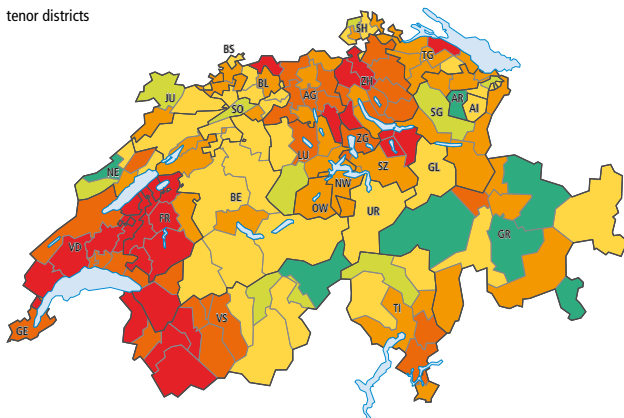
La populaziun è per gronda part urbana

74% da la populaziun abitescha oz (2010) en territoris urbans; il 1930 eran quai sulettamain 36%. Var la mesadad da la populaziun citadina abitescha en las aglomeraziuns da las tschintg citads grondas da Turigt, Basilea, Genevra, Berna e Losanna.

En las regiuns urbanas è la populaziun creschida dapi l'onn 2000 pli marcantamain che en ils territoris rurals (2010: +1,1% visavi +0,9%).

Creschientscha da la populaziun 2000–2010

tenor districts

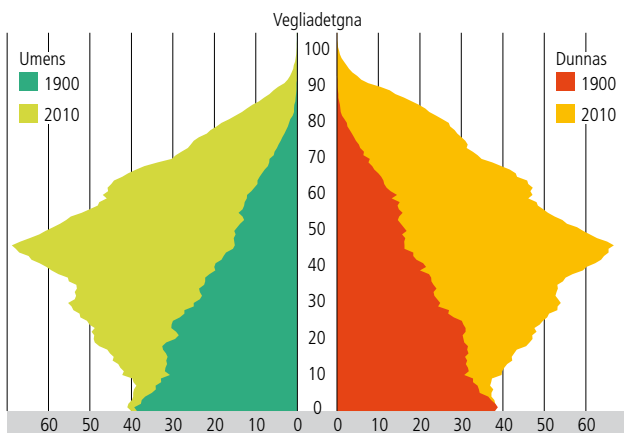
Midadas da la populaziun permanenta, en %

CH: +9,2 %

Structura da vegliadetgna da la populaziun

Dumber da personas en 1000

Ina societad pli e pli veglia

En il decurs dal 20avel tschientaner è la quota da las personas attempadas creschida, entant che la quota dals giuvenils (sut 20 onns) e da las personas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) è sa sbassada. La furma da la piramida da vegliadetgna è sa midada d'ina «piramida» (1900) en in «pign» (2010); là domineschan surtut las annadas 1959 fin 1971 cun bleras naschientschas. La generaziun dals giuvenils è plitost flaivla, entant ch'il dumber d'umans attempads crescha cuntinudamain. L'inveteraziun vegn a cuntinuar. Igl è da quintar che la quota da las personas che han 65 onns e dapli crescha fin l'onn 2060 da 17% (2010) sin var 28%. L'augment da la populaziun en Svizra è d'attribuir ils ultims onns surtut al surpli d'immigraziuns e mo per ina pitschna part al surpli da naschientschas.

Naschientschas vivas il 2010

Total	80 290
Mats per 100 mattas	104,9
Quota da naschientschas vivas ordaifer la letg en %	18,6
Dumber dals uffants per dunna ¹	1,5

1 Dumber dals uffants che ina dunna parturescha en il decurs da sia vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas tenor vegliadetgna en l'onn observà

Mortoris il 2010

Total	62 649
Vegliadetgna	
0–19 onns	515
20–39 onns	880
40–64 onns	8 139
65–79 onns	15 881
≥80 onns	37 234

Migraziuns internaziunalas il 2010

Persunas immigradas	161 778
da quellas esters	139 495
Persunas emigradas	96 839
da quellas esters	70 528
Saldo da migraziun	64 939
Svizzers	-4 028
Esters	68 967

Migraziuns internas² il 2010

Total arrivads e partids	444 813
---------------------------------	----------------

2 Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns entaifer ina vischnanca

Maridaglias il 2010

Total	43 257
Svizzer/Svizra	22 058
Svizzer/Estra	8 328
Ester/Svizra	7 000
Ester/Estra	5 871
Vegliadetgna media tar la maridaglia	
Umens nubil	31,6
Dunnas nubilas	29,4

Divorzis il 2010

Total	22 081
Cun uffants minorens (%)	43,5
Durada da la lètg	
0–4 onns	2 454
5–9 onns	6 117
10–14 onns	4 087
15 onns e dapli	9 423
Cifra da divorzis en total ³	54,4

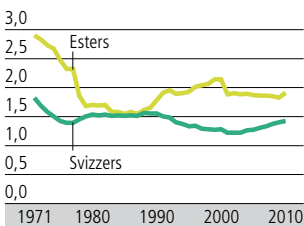
3 Quota da las lètgs che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi en l'onn observà

Naschientschas da plirs uffants⁴ il 2010

Total	1 478
Naschientschas da schumellins	1 456

4 Total da naschientschas; vivas e parts morts

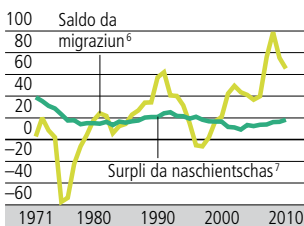
Dumber da naschientschas total⁵

5 Uffants per dunna; vesair annotaziun 1

Saldo da migraziun e surpli da naschientschas

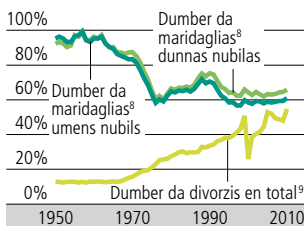
en 1000

6 Incl. midada dal status: midada d'ina permissiun da dimora ch'è valaivla main che 12 mais ad ina permissiun da dimora ch'è valaivla pli che 12 mais u dapli

7 Naschientschas vivas minus mortoris

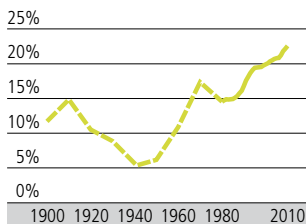
Maridaglias e divorzis

8 Quota (%) da las dunnas resp. dals umens nubil sut 50 onns, che vegnan a maridar baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar en l'onn observà

9 Vesair annotaziun 3

Quota da la populaziun permanenta estra

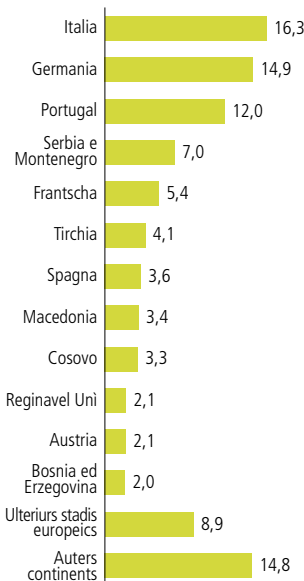

Popolaziun estra tenor permisiun da dimora il 2010 en 1000

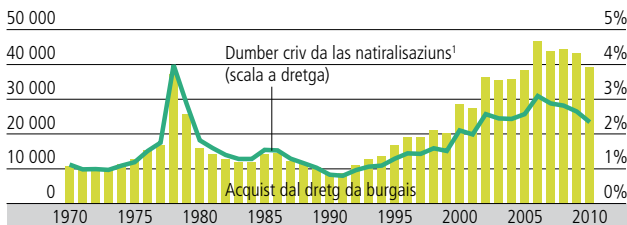
Total¹	1 837,1
Dimorant (attest B)	577,8
Domicilià (attest C)	1 112,3
Dimorant temporar (≥ 12 mais) (attest L)	18,6
Funcziunaris internaziunals e diplomats	28,2
Dimorant temporar (<12 mais) (attest L)	58,3
Requirent d'asil (attest N)	13,3
Personas admissas provisoricamain (attest F)	22,8

¹ Incl. dumber da cumpensaziun

Popolaziun permanenta estra tenor nazionalitad il 2010 en %

Acquist dal dretg da burgais svizzer

¹ Dumber dals acquisti dal dretg da burgais en % da la populaziun estra

La populaziun estra: bundant la mesadad da las personas estras è naschida en Svizra u abitescha qua dapi passa 15 onns

22% da la populaziun permanenta en Svizra èn estras ed esters. Pli che la mesadad da las abitantas e dals abitants senza passaport svizzer (51%) viva dapi passa 15 onns qua u è gia naschida en Svizra. L'onn 2010 èn 39 300 personas (2,3% da la populaziun estra) daventadas burgaisas svizas. La populaziun estra è giuvna: da 100 personas en la vegliadetgna da gudogn (20 fin 64 onns) han mo 11 personas 65 onns e dapli (Svizzers: 33). 26% dals uffants naschids il 2010 en Svizra han ina nazionalitad estra. Il 2010 è il dumber da las immigraziuns è sa augmentada per 0,9% visavi l'onn precedent. 66% dals immigrads derivan da pajais commembers da l'UE resp. da l'EFTA.

Las furmas da la convivenza sa midan

Adina pli paucas personas vivan en ina famiglia cun uffants: il 1970 eran quai 65%, oz (2010) èn quai anc 47%. Adina dapli personas vivan sulettas (7% resp. 17%) u en partenanzas senza uffants (18% resp. 27%).

La decisiun da maridar e da fundar ina famiglia vegn prendida adina pli tard: las dunnas han oz (2010) en media 29 onns, cura ch'ellas maridan l'emprima giada; quai èn tschintg onns dapli ch'il 1970. Tar ils umens è la vegliadetgna da maridar sa spustada da 26 sin 31 onns; la vegliadetgna da las mammas che partureschan l'emprim uffant è s'augmentada en media da 25 sin 30 onns.

Il model da famiglia burgais-tradiziunal «il bab lavura e la mamma è chasarina» è ozendi l'exceptiun: dus terzs da las mammas che vivan cun lur partenari e da las qualas il pli pitschen uffant ha main che 7 onns (69%) lavuran, il pli savens però a temp parzial. En las bleras famiglias vala anc adina: la lavur da gudogn prestan surtut ils babs (per regla a temp cumplain), il tegnairechasa e la lavur da famiglia è oravant tut l'incumbensa da las mammas (cf. p. 48).

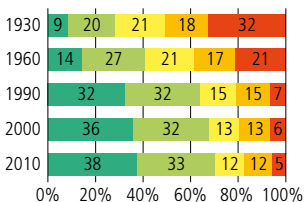
Adina dapli uffants vivan mo pli cun in genitur. Questa quota è particularmain auta tar ils giuvenils tranter 15 e 19 onns (2009: 17%; 1980: 11%).

Linguas il 2000 ¹	en %
Tudestg	63,7
Franzos	20,4
Talian	6,5
Serb e croat	1,5
Albanais	1,3
Portugais	1,2
Spagnol	1,1
Englais	1,0
Linguas tircas	0,6
Rumantsch	0,5
Ulteriuras linguas slavas	0,3
Ulteriuras linguas	1,9

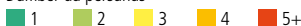
¹ Populaziun tenor linguas principalas

Grondezza da las chasadas

Mo chasadas privatas

Dumber da personas

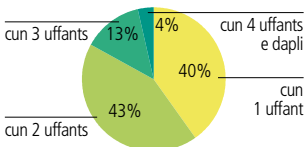

Chasadas privatas il 2010 en 1000

Total	3 436,0
Chasadas d'ina persona	1 289,7
Chasadas da famiglias	2 105,3
Pèrs senza uffants	989,2
Pèrs cun uffants	897,8
Geniturs sulets cun uffants	184,2
Persona suletta cun in genitur sulet	34,2
Chasadas senza relaziuns famigliaras	40,9

Chasadas da famiglias cun uffants il 2000

Mo uffants nubils sut 18 onns

Appartegnientscha religiosa il 2000

en %

Protestant ¹	35,3
Catolic-roman	41,8
Cristcatolic	0,2
Cristian-ortodox	1,8
Autras cuminanzas cristianas	0,2
Cuminanzas religiosas giudaicas	0,2
Cuminanzas islamicas	4,3
Autras baselgias e cuminanzas religiosas	0,8
Nagina appartegnientscha	11,1
Senza indicaziun	4,3

¹ Incl. la Baseligia novapostolica ed ils Testimonis da Jehova

Il clima en Svizra il 2010

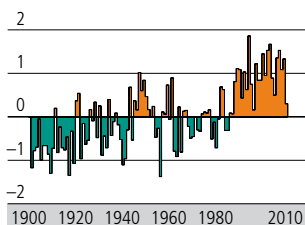
Staziun	Temperatura media		Precipitaziuns annualas		Summa d'uras suleglivas	
	°C	Diff. ¹ °C	mm	Index ²	h.	Index ²
Lugano (273 m s.m.)	12,1	0,5	1 854	120	1 949	96
Basilea-Binningen (316)	9,9	0,3	835	107	1 480	93
Genevra-Cointrin (420)	10,1	0,5	812	85	1 777	105
Neuchâtel (485)	9,8	0,5	713	76	1 679	108
Sion (482)	10,1	0,9	480	80	2 057	103
Turigt / Fluntern (556)	8,8	0,3	1 002	92	1 477	100
Berna-Zollikofen (553)	8,6	0,7	915	89	1 659	101
Son Gagl (776)	7,6	0,2	1 513	121	1 443	109
Tavau (1594)	2,7	-0,1	1 003	100	1 617	96

1 Differenza da la media da plirs onns en °C (1961–1990)

2 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns (1961–1990)

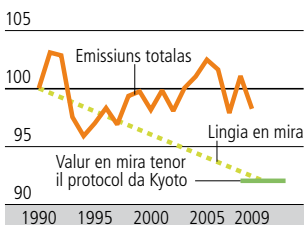
Divergenza da la temperatura

Divergenza da la media da blers onns 1961–1990, en °C

Emissiuns da gas cun effect da serra

Index 1990=100

La midada dal clima

Dapi la mesadad dal 20avel tschientaner pon ins constatar in augment da las temperaturas che na po betg vegnir argumentà sulettamain cun ils facturs d'influenza natirals. En quest connex gioga l'effect da serra ina rolla centrala. L'uman rinforza quest fenomen atgnamain natiral, cunzunt cun brischar funtaunas d'energia fossilas e cun las emissiuns dal gas cun effect da serra, il dioxid carbonic (CO₂), che resultan. Il traffic (en spezial il traffic sin via), las chasadas (stgaudaments ed aua chauda) e l'industria èn principalmain responsabels per las emissiuns.

Utilisaziun dal terren

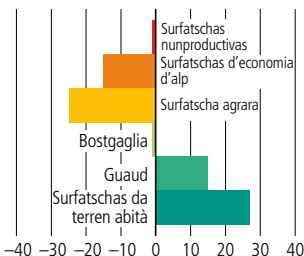
Perioda da relevaziun 1992–1997

	km ²	%
Surfatscha totala	41 285	100
Gnaud, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3

Midada annuala da l'utilisaziun dal terren

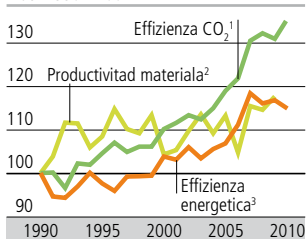
Svilup en la perioda 1979/85–1992/97

Kilometers quadrat per onn

Effizienz ecologica

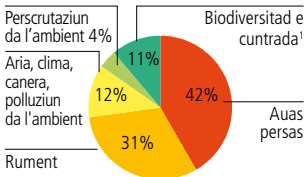
Index 1990=100

- 1 PNB / emissiuns da CO₂
- 2 PNB / expensas globalas per material
- 3 PNB / consum final d'energia

Expensas publicas per la proteziun da l'ambient il 2009

Total: 4,0 mia. fr.

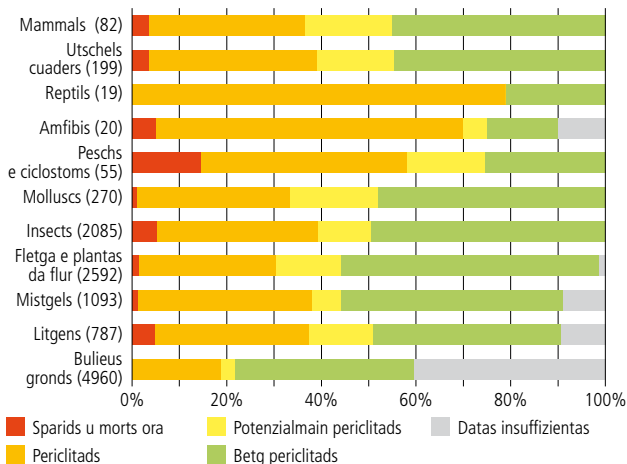
1 Incl. pajaments directs a l'agricultura per prestaziuns ecologicas

Effizienz ecologica

L'effizienz ecologica vegn augmentada cun cuntanscher ina presta-ziun economica pli auta en relaziun cun la grevezza per l'ambient, p.ex. cun las emissiuns dal CO₂, cun l'energia necessaria u cun ils custs da material. In'effizienz ecologica creschenta entaifer ils cunfins naziunals po avair differentas raschuns: d'ina vart il diever da tecnologies pli favuraivlas a l'ambient, da l'autra vart midadas structuralas, p.ex. l'impurtanza creschenta dal sector da servetsch ubain la dischlocaziun a l'exteriur da process da produenziun cun grevezzas per l'ambient.

Biodiversitad – spezias autoctonas periclitads

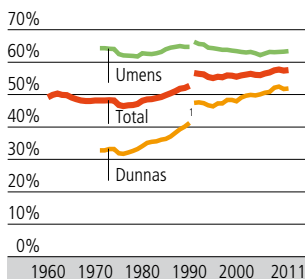
Stadi: 1994–2010 tut tenor spezia

Biodiversitad

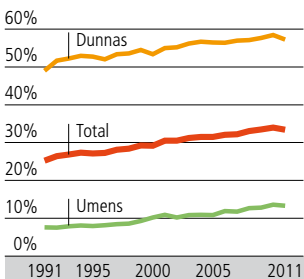
Ils numerus spazis da viver differentes per plantas ed animals dattan perditga da la ritgezza da la cuntrada svizra – ina cuntrada che porscha pia cundiziuns favuraivlas per ina gronda biodiversitad. L'activitad da l'uman periclitgescha però la variaziun biologica. Entant ch'el transfurma la cuntrada, crescha el senza dubi er abitadis per spezias novas. Ma ina cuntrada pli e pli unifurma ed explotada adina intensiva ha per consequenza che las populaziuns daventan pli pitschnas e che autras spezias van la finala a perder.

Persunas cun activad da gudogn
en % da la populaziun permanenta

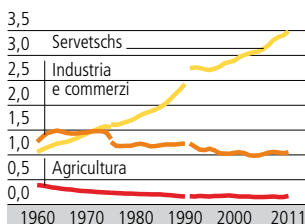

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1991

Persunas che lavuran a temp parzial
en % da las pers. cun activad da gudogn

Persunas cun activad da gudogn¹
tenor secturs economic en miu.

1 Nova metoda da calcular a partir dal 1975 resp. dal 1991

Persunas cun activad da gudogn
tenor status d'activad¹

2. quartal, populaziun permanenta, en 1000

	2010	2011
Total	4 282	4 368
Independents	571	591
Commembers da la famiglia	85	88
Lavurants	3 398	3 455
Emprendists	228	234

1 Definiziun sociologica

Persunas cun activad da gudogn tenor
status da dimora e schlattaina

en 1000

	1991	1995	2000	2009	2010	2011
Total	4 135	3 993	4 107	4 572	4 594	4 719
Svizzers/Svizras	3 084	3 001	3 138	3 330	3 339	3 402
Esters/estras	1 051	992	969	1 242	1 255	1 317
DomiciliadAs	551	564	588	611	626	636
DimorantAs	177	202	181	346	341	368
StagiunariAs ¹	85	43	25	-	-	-
CunfinariAs	183	148	140	219	228	245
DimorantAs temporarAs	21	19	20	47	43	46
Ulteriurs esters	34	17	15	19	17	22
Umens	2 425	2 306	2 319	2 499	2 530	2 596
Dumnas	1 710	1 687	1 788	2 073	2 064	2 123

1 Dapi il 1-06-2002 na vegnan emessas naginas permissiuns stagiunalas pli

Bler daplì dumnas cun activad da gudogn

Tranter il 2006 ed il 2011 è il dumber da las dumnas cun activad da gudogn (+10,3% sin 2,121 miu.) creschì pli fitg ch'il dumber dals umens cun activad da gudogn (+8,6% sin 2,587 miu.). Las dumnas cumbineschan pli e pli la vita professiunala cun la vita da famiglia e lavuran per gronda part a temp parzial (l'onn 2011: 57,4%; l'onn 2006: 56,5%). Dals umens lavuran percenter sulettamain 13,5% a temp parzial, ma era tar els è l'activad da gudogn a temp parzial creschida levamain dapi il 2006 (+1,5%). La participaziun a l'activad da gudogn pli auta da las dumnas sa basa per part era sin la terziarisaziun da l'economia, cunquai che 86,4% (2011) da las dumnas cun activad da gudogn lavuran en il sectur terziar (umens: 63,8%).

Forzas da lavur estras

In impurtant factur dal martgà da lavur svizzer èn las forzas da lavur da l'exteriur. La gronda creschientscha economica en la segunda mesadad dal 20avel tschientaner na fiss betg stada pussaivla senza il grond dumber da lavurers esters. Lur quota surpassa dapi ils onns 1960 cuntinuadamain 20% e munta oz a 27,9% (2011). Surtut en il sector industrial lavuran numerusas persunas da l'exteriur (2011: 36,8%; sector da servetschs: 26,1%).

Dus terzs da las persunas estras cun activitad da gudogn (2011: 68,4%) èn burgaisas u burgais d'in pajais da l'UE u da l'AECL. Var la mesadad è oriunda da la Germania (26,5%) e da l'Italia (23,0%). Da las persunas estras cun activitad da gudogn immigradas ils davos diesch onns en Svizra han passa quatter tschintgavels (82,9%) frequentà ina scolaziun dal stgalim secundar II u dal stgalim terziar. La quota correspondent da las persunas immigradas pli baud muntava mo a 58,0%.

Dischoccupaziun¹

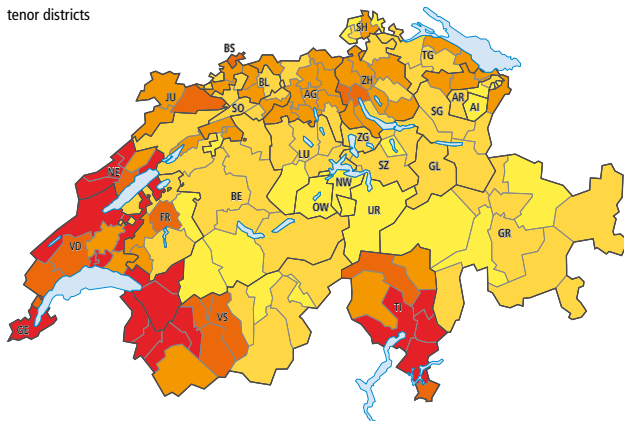
	1991	1995	2000	2010	2011
Dischoccupads	39 222	153 316	71 987	151 986	122 892
Quota dischoc. da lunga durada ² en %	4,4	28,7	20,1	21,4	20,1
Quota da dischoccupaziun en %	1,1	4,2	1,8	3,9	3,1
Umens	1,0	3,9	1,7	3,8	3,0
Dunnas	1,2	4,8	2,0	3,9	3,3
Svizzers	0,8	3,2	1,3	2,8	2,2
Esters	2,1	8,0	3,7	7,5	6,1
15–24 onns	1,1	3,9	1,8	4,4	3,2

¹ Dischoccupaziun tenor SECO – Quota da dischoccupaziun tenor definiziun internaziunala: vesair pagina 26

² Durada da la dischoccupaziun > 12 mais

Quota da dischoccupaziun il 2011

tenor districts

Quota da las persunas dischoccupadas (tenor SECO) da tut las persunas cun activitad da gudogn, en %

< 1,5
 1,5–2,4
 2,5–3,4
 3,5–4,4
 ≥ 4,5
 CH: 3,1

Nivel da las pajas il 2010

Paja mensila brutta¹, valur mediana

	Nivel da pretensiu ²				
	Total	a	b	c	d
Svizra³	5 979	11 311	7 134	5 724	4 540
Regiun dal Lai da Geneva (VD, VS, GE)	6 083	11 917	7 429	6 067	4 727
Svizra Bassa (BE, FR, SO, NE, JU)	5 890	10 475	6 870	5 680	4 644
Nordvest da la Svizra (BS, BL, AG)	6 220	11 963	7 268	5 850	4 591
Turitg (ZH)	6 349	12 819	7 749	5 805	4 481
Svizra Oriental (GL, SH, AR, AI, SG, GR, TG)	5 568	9 523	6 500	5 389	4 418
Svizra Centrala (LU, UR, SZ, OW, NW, ZG)	5 932	10 667	6 824	5 612	4 548
Tessin (TI)	5 076	8 690	5 907	5 274	3 948

Paja brutta mensila¹, secturs privat e public il 2010

Mediana, en francs

	Nivel da pretensiu ²			
	Total	a + b	c	d
Sectur public communal ⁴	7 202	8 263	6 865	5 424
Sectur public chantunal	7 777	9 382	6 972	5 476
Confederaziun	7 249	9 667	6 582	5 897
Sectur privat, en total	5 928	7 629	5 674	4 525
Sectur privat (interpresas cun main che 5 persunas occupadas)	5 082	5 746	4 831	3 987
Sectur privat (interpresas cun 1000 persunas occupadas e pli)	6 546	9 960	6 154	4 529

1 Paja mensila standardisada: l'equivalent a temp cumplain sa basa sin 4 1/3 emnas a 40 uras da lavur

2 Nivel da pretensiu

a = Lavurs fitg pretensiusas e fitg grevas

b = Lavurs independents e qualifitgadas

c = Enconuschentschas professiunalas e spezialisadas necessarias

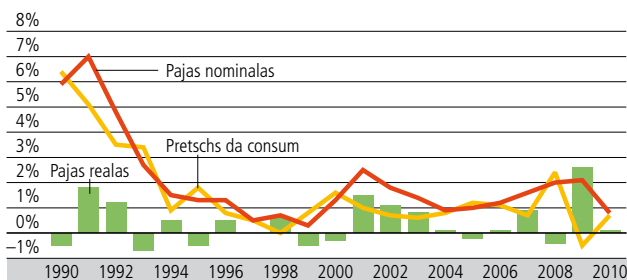
d = Activitads simplas e repetitivas

3 Sectur privat e sectur public (Confederaziun) ensemen

4 Cifras dal 2008

Svilup da las pajas nominalas, dals pretschs da consum e da las pajas realas

Midadas visavi l'onni precedent, en %

Svilup da las pajas realas

Index 1939 = 100

	1980	1990	2000	2008	2009	2010
Total	254	272	279	290	298	298
Umens	241	257	264	273	280	280
Dunnas	279	302	311	326	335	336

En general crescha l'economia svizra l'onn 2010

Suenter in onn 2009 magari nausch per l'economia svizra en consequenza da la crisa da finanzas, ha l'activad economica en Svizra, mesirada a maun dal product naziunal brut (PNB), pudì registrar in augment signifitgant per 2,7%. Las branschas d'export han pudì profitar d'in ambient economic internaziunal blier pli favuraivel. Era l'industria da maschinas e da bains d'investiziun è vegnida sustegnida dal ferm augment da las investiziuns en Svizra. Ils instituts da finanzas han percurter anc senti las consequenzas da la crisa da finanzas, han però tuttina cuntanschi ina creschientscha modesta.

Tut las componentas han pudì registrar ina creschientscha. En particular han las investiziuns en bains d'investiziun, suenter la contracziun dal 2009, puspè mussà in svilup positiv, quai che po vegnir attribui a la creschientscha da las incumbensas sco er a las perspectivas encurschantas per l'industria svizra. Ils tschains ipotecars ch'èn restads bass sustegnan vinavant las investiziuns en il sector da construcziun. Er en il sector dal commerzi a l'exteriur han tant ils exports sco er ils imports registrà in augment grazia a la situaziun economica meglierada dals partenaris commerzials ils pli impurtants da la Svizra, la contribuziun dal commerzi a l'exteriur è puspè stada positiva.

Suenter la ferma creschientscha l'onn 2009 (+9,1%) è s'augmentada l'entrada naziunala brutta (ENB) dal 2010 per 6,9%. Quest augment è d'attribuir per gronda part als resultats meglierads da las filialas d'interpresas svizas a l'exteriur sco er a la reducziun dals retgavs da facultad prestads a l'exteriur. Uschia daventa il 2010 puspè positiv il saldo da las entradas a l'exteriur e munta a 42,5 milliardas. El surpasa per l'emprima giada il nivel registrà avant la crisa da finanzas (37 milliardas il 2006).

Il product naziunal brut (PNB) e sias componentas

Midada cumpareglia cun l'onn precedent en %, a pretchs da l'onn precedent

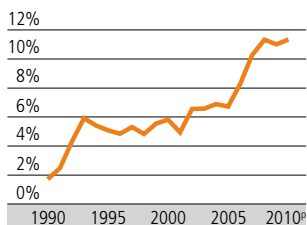
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^p	2010 ^p
PNB	0,4	-0,2	2,5	2,6	3,6	3,6	2,1	-1,9	2,7
Expensas da consum	0,3	1,1	1,4	1,6	1,4	1,9	1,6	1,7	1,6
Investiziuns bruttas	-0,6	-1,2	3,5	2,4	1,6	-0,4	-2,7	-3,2	1,5
Exports	-0,1	-0,5	7,9	7,8	10,3	9,6	3,1	-8,6	8,4
Imports	-1,1	1,3	7,3	6,6	6,5	6,1	0,3	-5,5	7,3
PNB en milliardas francs a pretchs currents	434	438	451	464	491	521	545	536	551

L'exteriur daventa adina pli impurtant per l'economia svizra

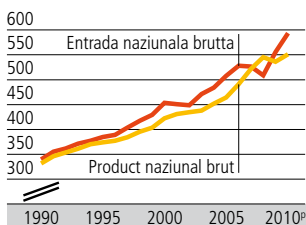
Il commerzi cun l'exteriur gioga dapi il 1997 ina rolla impurtanta. Periodas cun ina ferma expansiun economica coincidan cun in commerzi cun l'exteriur prosperant. Ils exports han contribuì ils onns economicamain fermes (dal 1997 fin il 2000 e dal 2004 fin il 2007) la pli gronda part a la creschientscha dal PNB. Grazia als exports dinamics è s'augmentada la quota da la contribuziun exteriura (il saldo tranter l'export e l'import) al PNB. Quai mussa ch'ils ulteriurs pajais vegnan adina pli impurtants per l'economia svizra. La Svizra ha subì il 2009 cun tutta forza la conjuntura bassa da l'economia mundiala. Quai è sa manifestà en la contribuziun negativa dal commerzi a l'exteriur ed ha influenzà a moda fermamain negativa il PNB. Il 2010 ha il commerzi a l'exteriur puspè contribuì positivamain (+1,3 puncts procentuals) a l'augment dal PNB.

L'importanza adina pli gronda dals ulteriurs pajais sa mussa er en ils retgavs realisads a l'exteriur: quels giogan ina rolla pli e pli decisiva per l'entrada naziunala brutta (ENB) ch'è per ordinari pli auta ch'il PNB. Ils onns 2007 e 2008 mussan cleramain in auter trend cun ina ENB ch'è excepziunalmain main dinamica – quai pervi da las sperditas da las agenturas da bancas svizras a l'exteriur.

Muntada da la quota exteriura al PNB tenor ils pretschs actuals

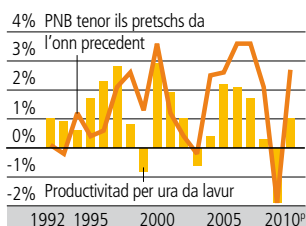

PNB ed ENB tenor ils pretschs actuals en milliardas francs

Cura che l'activitad economica mesirada a maun dal PNB è enconuschenta, po era vegnir examinada l'effizienz da dals facturs da produczion (lavor e chapital). L'effizienz da la lavor vegn mesirada a maun da la productivitat per ura, q.v.d. sin fundament da la valor agiuntada che vegn creada en in'ura da lavor.

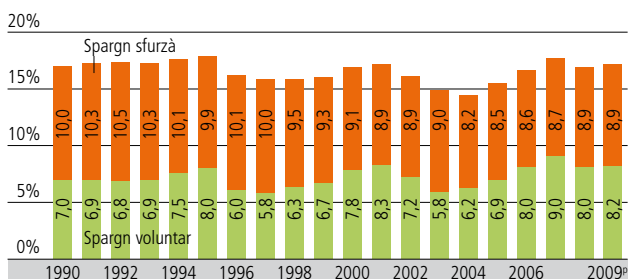
Rata da creschientscha annuala

La grafica illustrescha il svilup da la productivitat per ura da lavor ed il svilup dal PNB. En general pon ins constatar tendenzas sumegliantas tranter ils dus svilups. En ina fasa d'expansiun (creschientscha dal PNB) s'augmenta per il solit la productivitat per ura da lavor, en ina fasa d'ina retardaziun conjunturala (PNB stagnant u regressiv) sa sminuescha era la productivitat.

Quota da spargn da las chasadas privatas ed ISSLSC¹

Quota da las entradas bruttas disponibilas

¹ Instituziuns senza scopo lucrativ en il servetsch da las chasadas

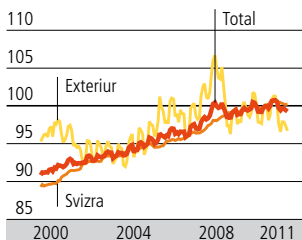
Svilup dals pretschs da consum

Midada da las medias annualas en %

	2007	2008	2009	2010	2011
Total	0,7	2,4	-0,5	0,7	0,2
Victualias e bavrondas senza alcohol	0,5	3,1	-0,2	-1,1	-3,3
Bavrondas cun alcohol e tubac	2,1	2,6	2,7	1,2	1,7
Vestgadira e chalzers	0,3	4,0	2,4	1,1	1,4
Abitar ed energia	2,1	4,9	-1,1	2,4	2,4
Rauba da chasa e tegnairchasa	0,3	0,8	0,8	-0,4	-1,3
Tgira da la sanadad	-0,2	-0,2	0,3	-0,2	-0,2
Traffic	1,0	3,5	-3,3	2,4	1,1
Transmissiun d'infurmaziuns	-3,0	-2,9	-4,9	-1,4	0,1
Temp liber e cultura	-0,5	0,6	-0,6	-2,1	-3,3
Educaziun ed instrucziun	1,6	1,5	1,6	1,2	1,4
Restaurants ed hotels	1,4	2,3	1,7	0,8	1,5
Ulteriura rauba e servetschs	0,1	0,8	0,5	1,3	0,2

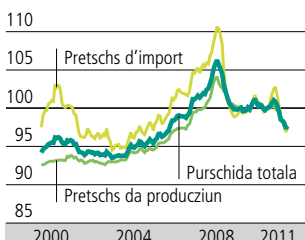
Pretschs da consum tenor la derivanza dals bails

115 Index, december 2010 = 100

Index dals pretschs da produziun e d'import

115 Index, december 2010 = 100

Indeks dals nivels da pretsch en cumparegliaziun internaziunala il 2010

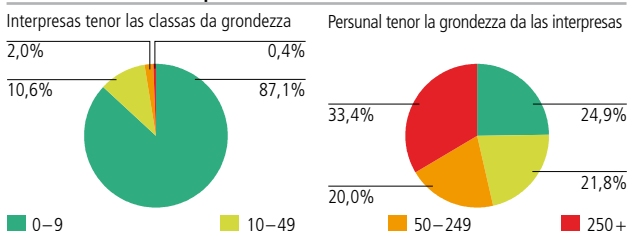
UE-27 = 100

	Svizra	Germania	Frantscha	Italia
Product naziunal brut	143	105	113	105
Consum individual effectiv	151	104	111	105
Victualias e bavrondas senza alcohol	149	110	109	106
Bavrondas cun alcohol e tubac	112	99	109	104
Vestgadira e chalzers	125	103	105	104
Abitar, aua, electricitad, gas ed auters combustibels	195	108	123	104
Interiurs, equipament e tegnairchasa	123	99	108	105
Tgira da la sanadad	148	105	112	119
Traffic	115	106	105	94
Transmissiun d'infurmaziuns	107	83	121	103
Temp liber e cultura	133	104	106	106
Educaziun ed instrucziun	218	99	117	103
Restaurants ed hotels	142	104	103	107
Ulteriura rauba e servetschs	146	103	112	106
Consum collectiv effectiv	165	115	131	119
Investiziuns bruttas en indrizz ed implants	136	113	112	98
Maschinas ed apparats	117	100	100	104
Industria da construcziun	164	127	121	96
Software	120	93	104	100

La midada structurala cuntinuescha, las interpresas pitschnas e mesaunas restan dominantas

La quota dal sector terziar a l'occupaziun totala è creschida tranter il 2001 ed il 2008 da 68,5% sin 69,6% (mo interpresas da l'economia da martgà). En total èn vegnidas creadas var 280 000 novas plazzas – 51 000 en il sector secundar e 229 000 en il terziar (quai correspunda ad in augment da 5% resp. 10,4%). Il pli fitg èn creschids il sector da la «sanadad ed il champ social» (per 89 000 resp. 29,6%), sco er ils «servetschs da professiun libra, servetschs scientifics e tecnicos» (per 39 000 resp. 17,2%); singulas branschas han stuì surmuntar crìsas d'occupaziun: il pli ferm èn stadas pertutgadas l'«industria da palpìri e da stampa» (–9500 resp. –18,7%) sco era l'«industria da textìlias e da vestgadira e l'industria ch'elavura tgirom» (–4800 resp. –20,8%). Vinavant dominantas èn las interpresas pitschnas e mesaunas (IPM), damai ils manaschis cun main che 250 emploiadas ed emploiads. 99,6% dals manaschis da l'economia da martgà èn IPM; ellas empoieschan dus terzs da las persunas cun activitad da gudogn (2008).

Grondezza da las interpresas' il 2008

1 Mo interpresas da l'economia da martgà. La grondezza da las interpresas sa drizza tenor il dumber da plazzas a temp cumplain (las plazzas a temp parzial èn resguardadas)

Interpresas basadas sin l'economia da martgà ed emploiads tenor branschas

NOGA 2008, en 1000	2008	
	Interpresas	Emploiads
Total	312,9	3 494,1
Sector 2	73,1	1 063,2
da quai:		
Industria da minieras ed explotaziun da crappa e da terras	0,2	4,4
Producziun da vivondas e da products da tubac	2,2	66,5
Fabricaziun da textìlias e da vestgids	1,6	18,3
Fabricaz. da rauba da lain, da palpìri e da products da stampa	9,1	80,5
Fabricaziun da products farmaceutics	0,2	35,2
Fabricaziun da products da metal	7,5	109,3
Fabricaziun d'uras e d'apparats d'elavuraziun da datas	2,2	115,6
Fabricaziun d'equipaments electric	0,8	42,1
Provediment d'energia	0,4	24,4
Construcziun auta e bassa	5,3	103,3
Sector 3	239,8	2 430,8
da quai:		
Commerzi a l'engrossa	19,8	202,5
Commerzi en detagl	34,7	369,3
Alloschament	4,8	76,8
Gastronomia	20,8	149,7
Servetschs informatics ed auters servetschs d'infurmaziun	11,2	70,5
Prestaziun da servetschs finanzia	1,6	131,3
Activitads d'architectura e d'inschigneria	18,1	93,7
Prestaziun d'ulteriurs servetschs da support	11,2	140,0
Activitads a favur da la sanadad publica	16,7	263,5

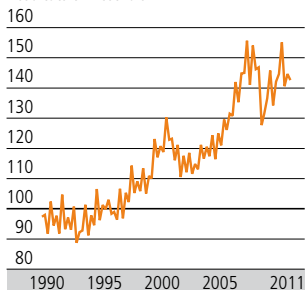
Interpresas novas il 2009

Secturs economics (NOGA 2008)	Interpresas novas	Plazzas creadas	Plazzas cumplainas creadas	Plazzas parzialas creadas
Total	11 471	21 793	14 444	7 349
Sectur 2	1 878	3 883	3 063	820
Industria ed energia	641	1 219	880	339
Industria da construcziun	1 237	2 664	2 183	481
Sectur 3	9 593	17 910	11 381	6 529
Commerzi e reparaturas	2 115	3 806	2 394	1 412
Transport e deposit	374	716	533	183
Restauraziun, alloschament	272	1 002	574	428
Infurmaziun e comunicaziun	959	1 652	1 187	465
Activitads finanziaias ed assicuranzas	700	1 423	1 012	411
Fatgs immobigliars, servetschs economics	1 138	2 351	1 339	1 012
Activitads independentas, servetschs scientifics e technics	2 804	4 436	3 086	1 350
Instrucziun	213	383	195	188
Sanadad publica e fatgs socials	405	1 020	439	581
Art, divertiment e recreaziun	233	499	217	282
Ulteriurs servetschs	380	622	405	217

Producziun en il sectur secundar

Index: media annuala dal 1995 = 100

Resultats trimestrials

La producziun en il sectur secundar (senza l'industria da construcziun) è creschida tranter il 1990 ed il 2010 per 48%. Il svilup è fermamain dependent da la conjuntura: ils onns da recessiun 2002 e 2003 è la producziun sa sminuida; a partir dal 2004 è ella puspè creschida grazia al svilup conjunctural positiv. En consequenza da la crisa da finanzas globala è ella danovamain sa reducida a moda marcanta la fin dal 2008. La situaziun ha però cumenzà a sa meglierar il 2010.

Svieutas dal commerzi en detagl

Midadas visavi l'onn precedent en %

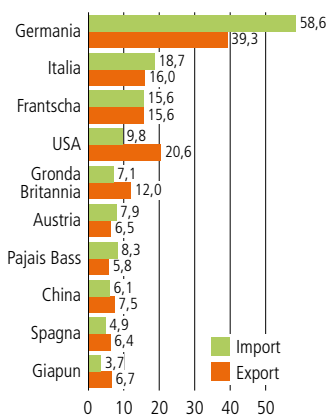
		2006	2007	2008	2009	2010
Total	nominal	2,8	3,5	4,1	0,0	1,2
	real	3,3	4,2	3,1	0,5	2,4
da quai:						
Victualias, bavrondas e products da tubac	nominal	2,0	2,9	7,4	1,9	1,6
	real	1,9	2,1	4,2	1,7	2,4
Vestgadira, chalzers	nominal	3,0	4,3	0,3	-1,4	1,3
	real	1,0	4,1	-3,6	-4,0	0,2
Carburant	nominal	8,6	4,5	9,4	-15,4	1,5
	real	1,1	2,0	2,0	-2,2	-6,4
Total senza carburant	nominal	2,6	3,5	3,9	0,9	1,2
	real	2,9	3,9	2,5	0,9	2,2

Custs da lavur

Ilis custs da lavur cumpiglian tut las expensas ch'ils patruns han fatg en connex cun l'occupaziun da las forzas da lavur, e furman per regla la pli gronda quota dals custs da produziun. En Svizra sa cumponan els suandantamain: 83,4% per pajas e salaris, 15% per contribuziuns socialas dals patruns ed 1,6% per la furmaziun professiunala, la recrutaziun da persunal ed autras expensas (2008, total secturs II e III). Ilis custs da lavur èn in indicatur-clav da l'attractivitat da las singulas plazzas economicas e varieschan fermamain da pajais a pajais. Cun custs da lavur che muntan en media a € 35.1 per ura da lavur prestada en l'industria ed en la gronda part dal sector da prestaziuns da servetsch (2008) furma la Svizra ensemen cun la Belgia (€ 33.7), il Luxemburg (€ 33.6), la Frantscha (€ 31.8), il Danemarc e la Svezia (€ 34.7 resp. € 33.3 l'onn 2007) ina gruppa a la testa.

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants partenaris l'onn 2010

en milliardas francs

La Svizra è in dals pajais, nua ch'il commerzi cun l'exteriur ha ina da las pli autas quotas al product naziunal brut. Ilis pli impurtants partenaris commercialis da la Svizra èn ilis pajais industrialis. 75% dals exports ed 85,8% dals imports (2010) èn vegnids fatgs cun quests pajais e quai surtut en l'UE (58,6% dals exports, 77,5% dals imports).

Commerzi cun l'exteriur: ils pli impurtants bains

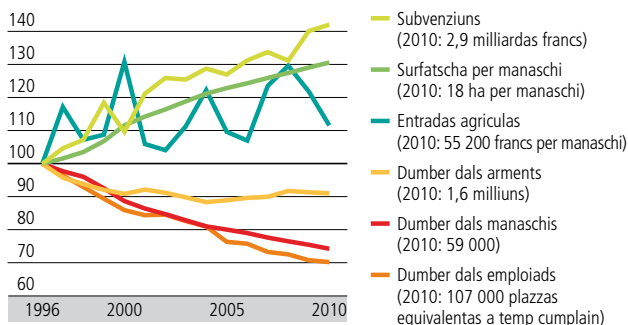
en milliuns francs

	Import			Export		
	1990	2009	2010	1990	2009	2010
Total	96 611	168 998	183 436	88 257	187 448	203 484
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	13 306	13 398	2 998	8 262	8 498
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	9 042	8 956	4 984	3 688	3 386
Chemicalias	10 625	34 964	37 787	18 422	71 771	75 909
Metals	9 025	12 323	14 379	7 537	10 489	12 739
Maschinas, electronica	19 794	29 250	31 438	25 527	33 741	36 435
Vehichels	10 230	14 961	16 581	1 485	5 343	4 013
Instruments, uras	5 786	15 378	18 620	13 330	32 407	36 971

Il terren agricul ed il gauds occupan 37% resp. 31% dal territori svizzer. L'agricultura e la selvicoltura dattan damai ina ferma tempr a la cuntrada. Ultra da la produziun da victualias, da materials da construcziun u d'energia regenerabla èn questas duas branschas er impurtantas per il mantegniment d'ina economia decentralisada, da la diversità da la cuntrada e da la biodiversità. L'onn 2010 ha muntà la contribuziun cumulada da l'agricultura e da la selvicoltura ad 1,1% da la valur agiuntada brutta da l'economia svizra.

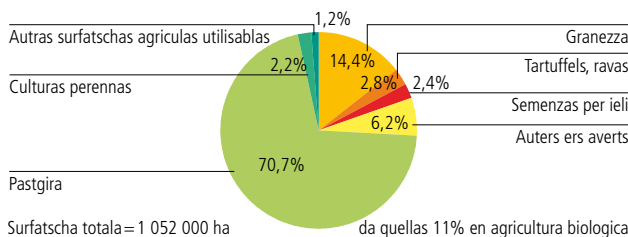
Intgins indicaturs-clav da l'agricultura

Index 1996=100

Cultivaziun da la surfatscha agricula utilisabla il 2010

senza pastgiras d'alpegiar

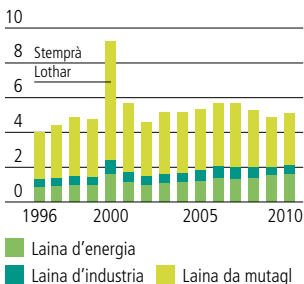
Valur da produziun¹ da l'agricultura il 2010

Product	en %
Products vegetals	43,8
Granezza	3,6
Plantas da pavel	12,0
Verdura e products d'iert	14,1
Fritga ed ivas	5,1
Vin	4,4
Auters products vegetals	4,6
Animals e products animalics	46,6
Arments	11,9
Portgs	9,2
Latg	20,5
Auters animals e products animalics	5,0
Servetschs agriculs	6,4
Activitads secundaras betg agriculas	3,3

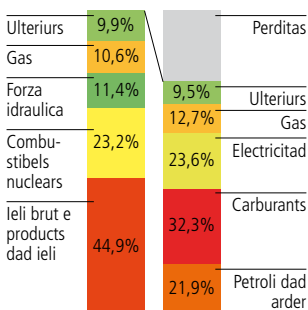
¹ Valur totala = 10,3 milliardas francs

Racolta da laina

en milliuns m³

Applicaziun da l'energia e consum final il 2010

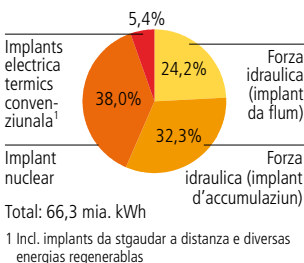
1 Excl. surpli d'import dad electricidad (0,2%)

Il consum crescha

Il consum d'energia final è lià fermamain al svilup economic e demographic. Il dumber d'abitants progressiv, las abitaziuns pli spaziusas, la producziun augmentada, il consum creschent, ils vehichels a motor pesants, etc. mainan ad in consum d'energia pli aut, malgrà l'effizienz d'energia optimada. La pli gronda gruppa da consum è il traffic che importa radund in terz dal consum final d'energia.

Var dus terzs dal consum d'energia final vegnan cuverts cun combustibels fossils. 19,4% derivan d'energias regenerablas, surtut da la forza idraulica.

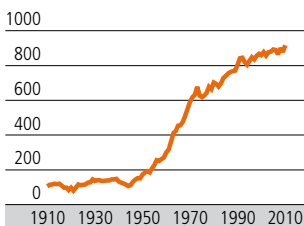
Producziun d'electricitat tenor categoria d'implant electric il 2010

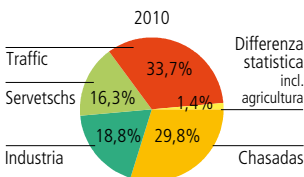
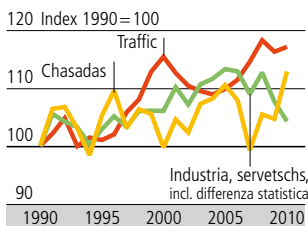
Energias regenerablas il 2010

Quota al consum final	en %
Forza idraulica	12,17
Energia solar	0,23
Chalira da l'ambient	1,19
Biomassa (lain e biogas)	4,34
Energia eroelectric	0,01
Energia fatga cun parts regenerablas dal rument	1,24
Energia da sereneras	0,20
Carburants biogens	0,07

Consum d'energia final en 1000 TJ

Consum d'energia final tenor gruppas da consumers

► www.statistik.admin.ch → Themen → Energie

► www.bfe.admin.ch (Uffizi federal d'energia) → Themen → Energiestatistiken

	en milliuns francs, tenor ils pretschs dal 2000				
	1980	1990	2000	2009	2010
Total	34 198	47 588	43 708	47 379	49 232
Expensas publicas	11 389	14 507	15 983	15 399	15 956
Construcziun bassa	6 791	7 740	10 060	9 617	9 648
da quai vias	5 221	4 407	4 738
Construcziun auta	4 599	6 767	5 923	5 783	6 308
Ulteriuras expensas	22 809	33 081	27 725	31 980	33 276
da quai abitar	17 147	21 494	22 991

Construcziun d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2009	2010
Chasas d'abitar novas, cun abitaziuns	20 806	16 162	16 962	14 166	14 736
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	13 768	9 149	9 387
Abitaziuns novas cun ...	40 876	39 984	32 214	39 733	43 632
1 chombra	2 122	2 010	528	584	725
2 chombras	4 598	5 248	1 779	3 591	3 913
3 chombras	7 094	8 937	4 630	8 859	10 608
4 chombras	11 557	12 487	10 783	14 045	15 438
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 494	12 654	12 948

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	2000	2009	2010
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 574 988	4 008 351 ²	4 079 060
da quai vidas en %	0,74	0,55 ¹	1,26 ¹	0,92 ¹	0,94 ¹

1 Il 1. da zercladur da l'onn sequent

2 Dapi l'onn 2009 vegn inditgà il dumber d'abitaziuns a basa da la statistica dals edifizis e da las abitaziuns (StatEA)

Trend ad abitaziuns pli grondas...

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta pli spert che quel da la populaziun. Tranter il 1990 ed il 2000 è quel d'abitaziuns creschì per 8%, quel da la populaziun per 6%. Il dumber da personas en media per abitaziun è sa reduci da 2,4 sin 2,3. A medem temp è la surfatscha d'abitar en media per persuna s'augmentada da 39 m² sin 44 m².

... ed a chasas d'ina famiglia

La quota da las chasas d'ina famiglia al dumber total da bajetgs è creschida tranter il 1970 ed il 2010 da 40% sin 58%. 64% dals bajetgs novs cun abitaziuns èn 2010 chasas d'ina famiglia. Quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

Chasas autas èn l'excepziun

Da tut las chasas da pliras familias e dals edifizis d'abitar cun explotaziun secundara han dus terzs (66%) damain che quatter plauns. Mo 6% dals edifizis d'abitar examinads en Svizra pon vegnir numnads edifizis gronds cun passa tschintg plauns ed a medem temp dapli che sis abitaziuns. Quests edifizis chatt'ins en emprima lingia en territoris urbans (96%) e la gronda part (64%) en las tschintg aglomeraziuns las pli grondas en Svizra. Sche vegnan definidas sco chasas autas las chasas da pliras familias respectivamain ils edifizis d'abitar cun explotaziun secundara cun passa nov plauns ed a medem temp dapli che nov abitaziuns, alura importa la quota da las chasas autas mo pli 0,4% dals edifizis d'abitar examinads. Uschia èn chasas autas l'excepziun en Svizra ed en regions ruralas strusch datti talas.

Indicaturis impurtants dal turissem

	2000	2009	2010
Purschida (letgs)¹			
Hotels e manaschis da cura	264 495	273 974	275 193
Dumonda: arrivadas en 1000			
Hotels e manaschis da cura	13 894	15 564	16 203
Campadis ²	...	1 050	932
Albierts per la giuventetgna	...	476	471
Dumonda: pernottaziuns en 1000			
Hotels e manaschis da cura	35 020	35 589	36 208
Giasts da l'exteriur en %	58	57	56
Campadis ²	...	3 654	3 281
Giasts da l'exteriur en %	...	47	47
Albierts per la giuventetgna	804	946	939
Giasts da l'exteriur en %	46	42	42
Durada dal segiurn notgs			
Hotels e manaschis da cura	2,5	2,3	2,2
Campadis ²	...	3,5	3,5
Albierts per la giuventetgna	...	2,0	2,0

Occupaziun brutta dals hotels e manaschis da cura

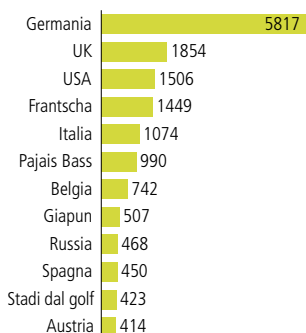
en % dals letgs registrads ¹	36,2	35,6	36,0
---	------	------	------

Bilantscha turistica en milliuns francs

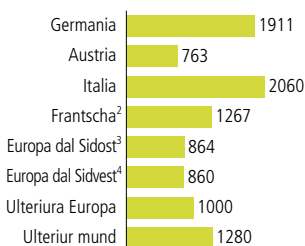
Entradas dals giasts da l'exteriur en Svizra	11 223	15 377	15 607 ^P
Expensas dals turists svizzers a l'exteriur	9 167	11 847	11 625 ^P
Saldo	2 057	3 530	3 982 ^P

1 Media annuala dal dumber total da letgs registrads en ils manaschis averts e temporarain serrads

2 Metoda da calculaziun revedida il 2010; datas 2009 calculadas da nov

Pernottaziuns dals giasts da l'exteriur en Svizra¹ il 2010

1 en 1000, senza parahotellaria

Destinaziuns da viadis a l'exteriur dals Svizzers¹ il 2010

1 Populaziun stabla, viadis a l'exteriur cun pernottaziuns, en 1000, total 10,0 miu.

2 Incl. departaments d'ultramar, Monaco

3 Grezia, Turchia, Croazia, Bosnia Erzegovina, Serbia, Albania, Slovenia, Montenegro,

4 Spagna, Portugal, Andorra, Gibraltar

Cumportament da viagiari

Dal 2010 han 85,5% da las personas che vivan en Svizra fatg almain in viadi privat cun pernottaziuns. Pli precisamain ha mintga persona fatg en media 2,6 viadis cun pernottaziuns e 10,7 viadis d'in di. Passa la mesadad (57%) dals viadis cun pernottaziuns èn stads viadis pli lungs (min. 4 pernottaziuns). 60% dals viadis d'in di e 9% dals viadis cun pernottaziuns èn stads viadis a l'exteriur.

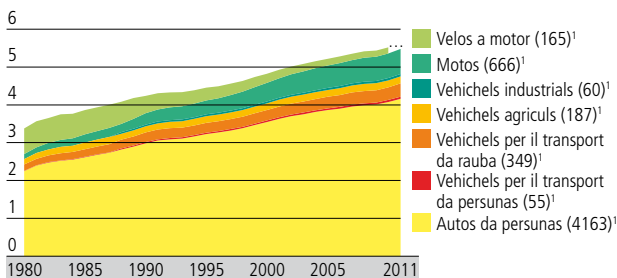
Infrastructura

Var in terz da la surfatscha dal terren abità vegn utilisada per il traffic (tenor la statistica d'areal dal 1992/97).

L'onn 2010 importava la lunghezza da las vias naziunalas 1790 km (da quai 1406 km autostradas), da las vias chantunalas 18 040 km e quella da las vias communalas 51 622 km (stadi dal 1984). La lunghezza da la rait da viafier importa da 5124 km.

Dumber dals vehichels a motor sin via

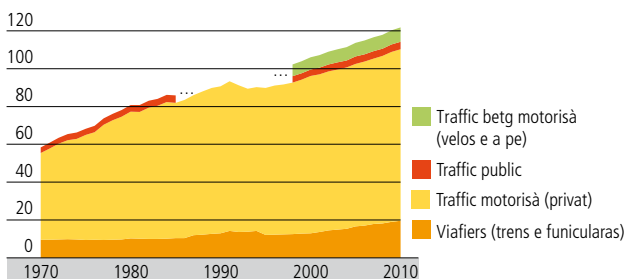
en milliuns

1 En parentesa: il dumber dal 2011 (Velos a motor 2010), in 1000

Prestaziuns da traffic en il traffic da persunas

en milliardas kilometers per persuna ed onn

Mobilitad quotidiana il 2005

Media per persuna e di¹

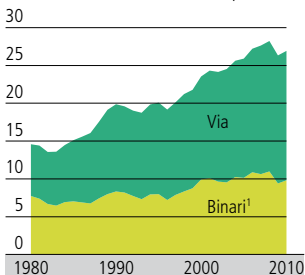
	Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²		Distanza per di en km	Temp per viadi en min. ²
Total	38,2	98,4	Meds da traffic		
Intent dal traffic			A pe	2,1	36,9
Lavur e scolaziun	10,6	22,3	Velo	0,8	4,3
Cumpras	4,4	13,3	Velo a motor	0,1	0,2
Service ed accompagnament	0,5	1,0	Moto	0,6	1,3
Activitad commerziala, viadi da servetsch	3,3	6,4	Auto	25,5	38,4
Temp liber	16,8	50,0	Bus/tram	1,5	6,1
Betg determinà	2,5	5,4	Auto da posta	0,2	0,4
			Tren	6,2	7,2
			Auters	1,2	3,6

1 Mobilitad quotidiana da la populaziun che abita dapi 10 onns e daplì permanentamain en Svizra

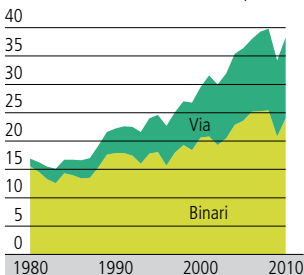
2 Incl. temp da spetga

Traffic da martganzia

Traffic en total, prestaziuns da traffic en milliardas tonnas kilometricas per onn

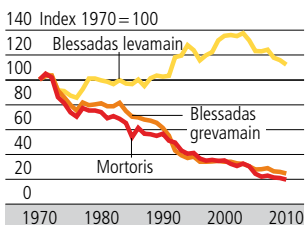

Traffic che traversa las Alps, volumen da traffic en milliuns tonnas nettas per onn

1 Tonnas kilometricas nettas senza il pais dals vehichels per il transport da rauba (incl. chars annexs), containers e recipients mobils en il traffic cumbinà

Persunas disgraziadas en il traffic sin via

Persunas blessadas tenor categorias da traffic il 2010

Traffic sin via	
Mortoris	327
Persunas blessadas grevamain	4 458
Persunas blessadas levamain	19 779
Traffic da viafier	
Mortoris	20
Traffic aviatic	
Mortoris en Svizra	9

Custs dal traffic

Il custs da l'economia publica per il traffic, damai ils imports pajads dals chaschunaders, dal maun public u da terzas persunas, han importà il 2005 bundant 82 milliardas francs. La mobilitad ans custa pia in pau dapli ch'il sector da la sanadad u il sistem da furnaziun public. Il custs per il traffic sin via è radund sis giadas pli auts che quels per il traffic da viafier. Il custs per il traffic d'autos da persunas muntan a 54 raps per persuna e kilometer, il custs per il traffic da viafier a 40 raps. En il sector dal traffic da martganzia custa la tonna kilometrica 57 raps per il traffic da camiuns pesants e 24 raps per il traffic da viafier. Radund 7,9 da las 82 milliardas francs è custs externs che na vegnan betg purtads dals chaschunaders, mabain d'autras persunas (surtut er il custs che resultan da donns da l'ambient e da la sanadad, però era da donns vi d'edifizis e sminuziuns da la valor).

	Onn ¹	Svizra	Germania	Grezia
Abitants (entschatta da l'onn) en 1000	2010	7 786	81 802	11 305
Abitants per km ²	2010	189	229	86
Quota da las personas sut 20 onns en %	2010	21,0	18,8	19,4
Quota da las personas sur 64 onns en %	2010	16,8	20,7	18,9
Naschientschas vivas per 1000 abitants	2009	10,1	8,3	10,5
Naschientschas ordaifer la lètg en %	2010	19	33	7
Maridaglias per 1000 abitants	2010	5,5	4,7	5,1
Divorzis per 1000 abitants	2010	2,8	2,3	1,2
Dumber net da las migraziuns internaziunals en % da la populaziun	2009	1,0	0,1	0,3
Quota dals esters en % da la populaziun	2010	22,0	8,7	8,4
Personas per chasada privata	2001	2,2	2,2	2,8
Personas da 25–64 onns cun diplom dal stgalim terziar en %	2010	35	27	24
Expensas per la perscrutaziun ed il svilup en % dal PNB	2010	3,0	2,8	...
Aspectativa da vita ² dunnas en onns	2010	84,6	83,0	83,1
Aspectativa da vita ² umens en onns	2010	80,2	78,0	78,7
Mortalitad da pops ³	2010	3,8	3,4	2,8
Medis pratitgants per 100 000 abitants	2009	385	363	613
Custs dal sectur da sanadad en % dal PNB	2009	11,4	11,2	10,6
Expensas per la segirtad soc. en % dal PNB	2009	26,4	31,4	28,0
Surf. dal terren agricul en % da la surf. totala	2009	36,9	48,5	32,2
Surfatscha da gaud en % da la surf. totala	2009	30,8	31,8	30,4
Emissiuns da gas cun effect da serra en equivalents da CO ₂ (t per abitant)	2009	6,7	11,2	10,9
Autos da personas per 1000 abitants	2009	514	509	443
Accidents da traffic sin via: disgraziads per 1 miu. abitants	2009	45	51	129
Pers. cun activit. da gudogn en l'agricult. en %	2010	3,3	1,6	12,5
Pers. cun activit. da gudogn en l'industria en %	2010	21,1	28,4	19,7
Pers. cun activit. da gudogn en ils serv. en %	2010	75,6	70,0	67,8
Quota da gudogn dunnas 15–64 onns	2010	72,5	66,1	48,1
Quota da gudogn umens 15–64 onns	2010	84,6	76,0	70,9
Quota da dischoccupaziun (tenor definiziun internaziunala)	2010	4,7	7,2	12,7
Dunnas	2010	5,1	6,6	16,4
Umens	2010	4,3	7,6	10,1
Personas da 15–24 onns	2010	7,9	9,9	32,9
Dischoccupads sur lung temp en % dals dischoccupads	2010	31,3	47,3	45,0
Dunnas en plazzas parzias en % ⁴	2010	60,0	45,0	10,2
Umens en plazzas parzias en % ⁴	2010	12,3	8,7	3,4
Temp da lavur emnil en uras	2010	35,2	35,7	42,3
Product naziunal brut (PNB) per abitant en SCC	2010	35 900	28 800	21 900
PNB: creschientscha annuala reala en media, per onn en %	2000–2010	1,7	1,0	2,2
Rata d'inflaziun	2010	0,6	1,2	4,7
Surpli/deficit public en % dal PNB	2010	0,6	-4,3	-10,6
Indebitament public en % dal PNB	2010	38,3	83,2	144,9

1 Ubain il davos onn disponibil

2 Tar la naschientscha

3 Uffants morts en l'emprim onn da vita per 1000 naschientschas vivas

4 Da las dunnas resp. dals umens cun activitad da gudogn

Spagna	Frantscha	Italia	Pajais Bass	Austria	Svezia	Reginavel Uni	UE-27
45 989	64 716	60 340	16 575	8 375	9 341	62 027	501 126
91	102	200	399	100	21	255	114
19,8	24,7	19,0	23,7	20,8	23,4	23,8	21,4
16,8	16,6	20,2	15,3	17,6	18,1	16,5	17,4
10,8	12,9	9,5	11,2	9,1	12,0	12,9	...
32	54	25	44	40	54	47	37
3,6	3,8	3,6	4,4	4,5	5,3	4,3	4,5
2,2	2,1	0,9	1,9	2,1	2,5	2,0	2,0
0,4	0,1	0,6	0,3	0,2	0,7	0,3	0,3
12,3	5,8	7,0	3,9	10,5	6,3	7,0	6,5
2,9	2,4	2,6	2,3	2,4	2,1	2,4	...
31	29	15	32	19	34	35	26
1,4	2,3	1,3	1,8	2,8	3,4	1,8	2,0
85,3	85,0	84,5	83,0	83,5	83,6	82,5	82,4
79,1	78,0	79,1	78,9	77,9	79,6	78,3	76,4
3,2	3,9	3,4	3,8	3,9	2,5	4,3	4,3
355	327	411	286	468	372	266	...
9,2	11,6	9,5	11,2	9,8	9,6	9,8	...
25,0	33,1	29,8	31,6	30,8	32,1	29,2	29,5
51,9	47,0	51,4	49,6	38,2	8,2	73,1	...
31,1	27,5	33,2	11,0	47,0	67,2	11,8	...
8,0	8,0	8,2	12,1	9,6	6,5	9,2	9,2
480	482	606	462	522	465	459	473
59	69	70	43	76	38	38	70
4,3	2,9	3,8	2,8	5,2	2,1	1,2	...
23,1	22,0	28,8	15,9	24,9	19,9	19,1	...
72,6	75,1	67,5	81,3	69,8	78,0	79,7	...
52,3	59,7	46,1	69,3	66,4	70,3	64,6	58,2
64,7	68,1	67,7	80,0	77,1	75,1	74,5	70,1
20,2	9,4	8,5	4,5	4,5	8,6	7,9	9,7
20,6	9,7	9,7	4,5	4,3	8,4	7,0	9,7
19,8	9,1	7,7	4,5	4,6	8,7	8,8	9,7
41,6	22,9	27,8	8,7	8,8	25,2	19,6	20,9
36,6	40,2	48,5	27,6	25,2	17,7	32,7	39,9
23,1	30,0	29,0	76,2	43,3	39,7	42,4	31,4
5,2	6,4	5,1	24,2	7,8	12,2	11,0	7,9
38,6	38,0	37,8	30,6	37,8	36,5	36,4	37,5
24 500	26 300	24 600	32 500	30 800	30 100	27 300	24 400
2,1	1,1	0,4	1,4	1,6	2,1	1,7	1,4
2,0	1,7	1,6	0,9	1,7	1,9	3,3	2,1
-9,3	-7,1	-4,6	-5,1	-4,4	0,2	-10,3	-6,6
61,0	82,3	118,4	62,9	71,8	39,7	79,9	80,1

Summas da bilantscha e gudogns da las bancas il 2010

Gruppas da bancas	Dumber d'instituts		Summa da bilantscha		Gudogn ann.		Sperdita ann.	
	1990	2010	en miu. fr.	midada ¹	en miu. fr.	en miu. fr.	en miu. fr.	
Total	625	320	2 714 535	1,7	13 779	3 132		
Bancas chantunalas	29	24	421 548	4,5	2 606	–		
Bancas grondas	4	2	1 482 146	2,6	6 123	2 674		
Bancas reginalas e cassas da spargn	204	69	96 070	4,1	390	–		
Bancas Raiffeisen	2	1	147 239	5,5	627	–		
Ulteriuras bancas	218	179	496 821	–5,4	3 553	363		
Filialas da bancas estras	16	32	24 913	4,3	151	94		
Banchiers privats	22	13	45 798	16,8	329	–		

1 Midada visavi l'onn precedent en %

Structura da bilantscha da las bancas il 2010

Activas	en %
Total	100
da quai exterior	53,5
Meds liquids	3,9
Pretensiuns da palpiris monetars	5,3
Pretensiuns visavi bancas	22,2
Pretensiuns visavi clients	19,1
Pretensiuns ipotecaras	28,3
Effectivs da commerzis en vaglias	7,6
Investiziuns finanzialas	5,3
Participaziuns	2,2
Investiziuns realas	0,9
Ulteriuras	5,3
Passivas	
Total	100
da quai exterior	52,5
Duairs da palpiris monetars	3,4
Duairs visavi bancas	18,5
Duairs visavi la clientella	65,8
en furma da respargn e d'investiziun	16,8
Ulteriurs duairs a vista	21,0
Ulteriurs duairs a temp	13,3
Obligaziuns da cassa	1,3
Emprests ed emprests ipotecars	13,3
Agens meds	5,3
Ulteriurs	7,1

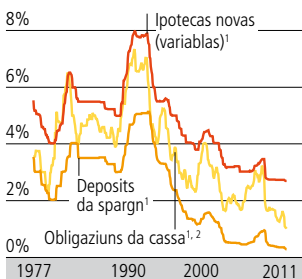
Assicuranzas privatas il 2010

en milliuns francs

Rom d'assicuranza	Entradas ¹	Expensas ¹
Total	109 573	71 455
Assicuranza da vita	32 558	27 330
Accidents e donns	49 092	29 262
Reassicuranza	27 924	14 863

1 En Svizra ed a l'exteriur

Tschains

1 Fin il 2007: valor media da tut las bancas chantunalas, a partir dal 2008: valor media da 60 instituts (incl. tut las bancas chantunalas)

2 Fin il 2007: per ina durada da 3–8 onns, a partir dal 2008: per ina durada da 5 onns

Curs da devisas en Svizra¹

	2006	2008	2010
\$ 1	1,253	1,083	1,042
¥ 100	1,077	1,052	1,188
€ 1	1,573	1,587	1,381
£ 1	2,307	1,997	1,609

1 Curs d'acquist da las bancas, media annuala

► www.statistik.admin.ch → Themen → Banken, Versicherungen

► www.snb.ch (Banca naziunala svizra)

► www.finma.ch (Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas)
→ Privatversicherungen

Ilis trais nivels dal sistem da la segirtad sociala

En Svizra sa cumpona il sistem da la segirtad sociala da trais nivels:

- L'emprim nivel cumpiglia ultra da la segirada individuala da l'existenza il provediment da basa. Quel è avert per tuts e cumpiglia il sistem da furnaziun, il sistem giuridic e la segirtad publica.
- Il segund nivel cumpiglia tut las assicuranzas socialas e duai prevegnir a ristgs sco vegliadetgna, malsogna, invaliditad, dischoccupaziun e maternitad.
- Il terz nivel cumpiglia finalmain tut las prestaziuns socialas tenor basegn. L'agid social public è la davosa rait en il cumbat cunter la malsegirtad sociala. El vegn pir actual, cura che las ulteriuras mesiras da la segirtad sociala na fan betg effect (princip da subsidiaritàd).

Avant ch'i vegn fatg diever da l'agid social, datti sin il terz nivel anc ina retscha da prestaziuns tenor basegn che duain evitar la dependenza da l'agid social. Ins distingua tranter prestaziuns che garanteschan il provediment da basa (p.ex. stipendis u assistenza giudiziala gratuita) e prestaziuns che cumpletteschan assicuranzas socialas insufficientas u exaustas resp. la segirada privata insufficienta.

Expensas totalas per la segirtad sociala

Per l'onn 2008 han las expensas totalas da la segirtad sociala muntà a 144 milliardas francs. Da questa summa èn vegnidas pajadas 135 milliardas francs per las prestaziuns socialas sco talas. Var quatter tschintgavels da quellas van sin il conto da las assicuranzas socialas (pia il segund nivel dal sistem da la segirtad sociala).

¹ Il 2011 è vegnida revedida la basa da calculaziun. Ilis novs resultats per ils onns 2009 e 2010 stattan a disposiziun a partir da la mesadad da l'onn 2012.

Segirtad sociala: expensas ed entradas

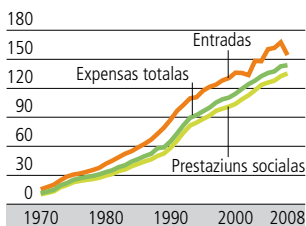
en milliardas francs, senza dumbraziuns dublas

	1990	1995	2000	2007	2008 ^p
Expensas totalas	64,8	95,8	114,0	142,5	143,6
da quai prestaziuns socialas	58,0	87,8	103,7	132,4	135,0
Entradas	87,3	117,3	136,0	167,3	154,2
Quota da las expensas socialas ¹	19,6	25,6	27,0	27,3	26,4

¹ Expensas totalas en relaziun cun il PNB

Segirtad sociala: expensas ed entradas

en milliardas francs

Prestaziuns socialas il 2008^p tenor funcziuns

	en %
Vegliadetgna	46,0
Malsogna, tgira da la sanadad	26,4
Invaliditad	12,5
Survivenza	4,4
Famiglia, uffants	5,1
Dischoccupaziun	2,6
Isolaziun sociala	2,6
Alloschi	0,5

Expensas per tge?

La distribuziun da las prestaziuns socialas sin ils singuls ristgs e basegns (funcziuns da las prestaziuns socialas) è marcantamain ineguala: passa quatter tschintgavels da las prestaziuns socialas vegnan impundids per ils facturs da ristga vegliadetgna, malsogna ed invaliditad.

Assicuranzas socialas: beneficiaris il 2010

en 1000

AVS: rentas da vegliadetgna	1 981,2	PP ² : rentas d'invaliditad	133,9
AVS: rentas supplementaras	64,9	PP ² : ulteriuras rentas	71,5
AVS: rentas da survivents	159,1	AI: rentas d'invaliditad	279,5
PS a l'AV ¹	168,2	AI: rentas supplementaras	96,0
PS a l'AS ¹	3,3	PS a l'AI	105,6
PP ² : rentas da vegliadetgna	577,2	AA ³ : rentas da survivents	23,0
PP ² : rentas per vaivas e vaivs	174,0	AA ³ : rentas d'invaliditad	85,4
		ADI ⁴	321,9

1 Prestaziuns supplementaras a l'assicuranza per la vegliadetgna/assicuranza da survivents

2 Prevenziun professiunala (cifras dal 2009)

3 Assicuranza d'accidents

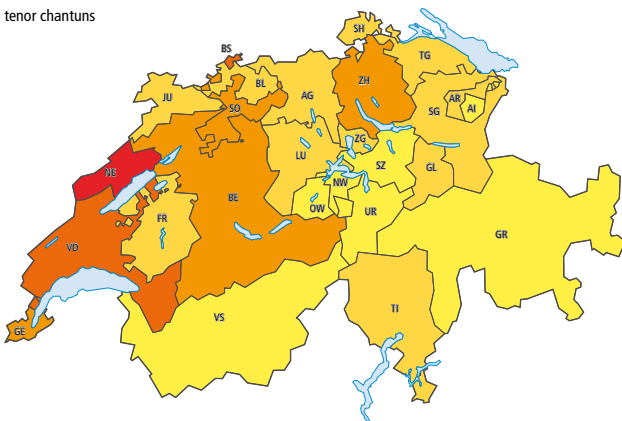
4 Assicuranza da dischoccupads

Assicuranza da malsaus

Las premias chantunalas en media per onn ed assicurà da l'assicuranza da malsaus obligatorica è s'augmentadas da 1850 a 2834 francs tranter ils onns 2000 e 2010. L'onn 2010 han personas creschidas pajà 3377 francs premia annuala media, giuven creschids 2689 francs ed uffants 870 francs. Ins po però constatar grondas differenzas tranter ils chantuns. Il 2010 han ils assicurads pajà en il chantun Basilea-Citad en media ina premia da 3964 francs, en il chantun Appenzell Dadens da 1959 francs. L'import brut da las prestaziuns annualas en media (cun la participaziun dals assicurads als custs) è s'augmentà da 2131 a 3123 francs tranter ils onns 2000 e 2010: l'onn 2010 han las assicuranzas pajà 3909 francs per personas creschidas, 1339 francs per giuven creschids e 962 francs per uffants. L'import net da las prestaziuns annualas en media (senza la participaziun dals assicurads als custs) è s'augmentà da 1816 a 2684 francs tranter ils onns 2000 e 2010: l'onn 2010 han las assicuranzas pajà 3367 francs per personas creschidas, 1008 francs per giuven creschids ed 868 francs per uffants.

Quota d'agid social il 2010

tenor chantuns

Quota dals beneficiaris d'agid social da la populaziun residenta, en %

< 1,5

1,5 - 2,9

3,0 - 4,4

4,5 - 5,9

≥ 6,0

CH: 3,0

Agid social

231 406 persunas, 3% da la populaziun totala, han survegni agid social il 2010. I dat differenzas considerablas d'ina regiun a l'autra: las quotas las pli autas chatt'ins en citads pli grondas cun in ferm caracter da center. En questas citads viva in dumber surproporziunal da gruppas da persunas che basegnan in agid social pli grond. Da quellas gruppas fan part p.ex. persunas che educeschan sulettas lur uffants, estras ed esters sco era persunas dischoccupadas. La ristga da stuair dumandar per agid social sa differenziescha fitg tenor la vegliadetgna, la structura da famiglia e la naziunalitad da las persunas. La quota d'agid social la pli auta pertutga uffants e giuvenils sut 18 onns. En general diminuescha la quota cun la vegliadetgna progredinta.

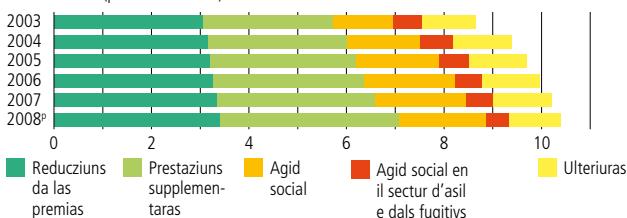
Persunas che educeschan sulettas dumondan spezialmain savens prestaziuns d'agid social. Bunamain mintga sisavla chasada cun in genitur che educescha sulet ses uffants retschaiva agid social en Svizra. Ca. 46% da tut las retschavidras e da tut ils retschaviders d'agid social èn persunas estras. Lur part a l'agid social è bler pli gronda che a la populaziun totala (22% da la populaziun totala permanenta èn persunas estras).

Cas d'agid social il 2010 en %

Total	3,0
Classas da vegliadetgna	
0–17 onns	4,4
18–25 onns	3,9
26–35 onns	3,1
36–45 onns	3,2
46–55 onns	3,2
56–64 onns	2,3
65–79 onns	0,2
80 onns e dapli	0,4
Persunas da naziunalitad svizra	
Umens	2,1
Dunnas	2,0
Persunas da naziunalitad estra	
Umens	5,7
Dunnas	6,4

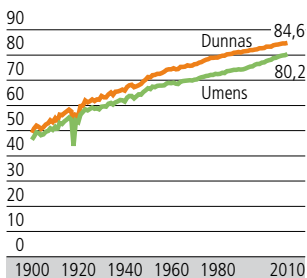
Extradas netto per prestaziuns socialas tenor il basegn

En mia. francs (pretschs currentts)

Prestaziuns socialas dependentas dals basegns

Las prestaziuns socialas dependentas dals basegns èn l'ultim element en il sistem da la segirtad sociala. Ellas vegnan en funcziun mo cur che las prestaziuns d'autras assicuranzas socialas n'èn betg disponibilas u gia sfruttadas. Ultra da quai pretendan ellas ch'ils retschaviders sajan en ina situaziun da basegn: Questas prestaziuns vegnan mo concedidas a persunas en cundiziuns economicas stgarsas.

Aspetativa da vita

70avel onn da vita) – cunzunt pervia da malsognas dal cor ischemas, accidents ed intervenziuns violentas, sco era pervia da cancer dal lom.

Stadi da sanadad

88% dals umens ed 85% da las dunnas inditgeschan il 2007 d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens e da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar paran problems corporals u psichics temporars da disturbar la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onn durant 9 dis incapabels da lavurar pervi da malsognas u accidents.

Malsognas infectusas¹ il 2010

Infecziuns gastrointestinalas acutas	7 853
Meningitis	52
Epatitis B	64
Tuberculosa	548
AIDS	147

¹ Cas novs da malsogna

Accidents il 2010

	Umens	Dunnas
Accidents da lavur	205 004	61 835
Accidents ordaifer il temp da lavur	304 997	192 027

Impedids¹ il 2010

Grad d'invaliditad	Umens	Dunnas
40 – 49%	5 671	6 548
50 – 59%	19 588	19 827
60 – 69%	8 764	7 629
70 – 100%	97 130	78 960

¹ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad

Raschuns da mort il 2009

	Mortoris		Quota da mortalitad ¹	
	Umens	Dunnas	Umens	Dunnas
Tut las raschuns da mort	30 034	32 442	591,0	385,0
da quai:				
Malsognas infectusas	331	345	6,6	4,5
Malsognas da cancer en total	8 824	7 238	177,0	113,0
Sistem da la circulaziun dal sang	9 872	12 356	186,0	123,0
Malsognas dal cor ischemas	4 479	4 098	85,1	40,6
Malsognas cerebrovascularas	1 511	2 401	27,9	24,5
Organs da respiraziun en total	2 128	1 963	39,5	21,5
Accidents ed intervenziuns violentas	2 219	1 361	49,6	20,2
Accidents en total	1 292	1 019	28,1	12,7
Suicidis	827	278	19,3	6,2

¹ Quota per 100 000 abitants (standardisada tenor vegliadetgna)

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	2000	2009	2010
per 1000 naschientschas vivas	15,1	9,1	6,8	4,9	4,3	3,8

Consum dad alcohol, tubac e drogas illegalas il 2007

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e da giuvens creschids – per gronda part mo in pèr giadas u da temp en temp. Il 2007 consumeschan circa 7% da las persunas tranter 15 e 39 onns cannabis; il 1992 eran quai pir 4%. Ord vista da la sanadad publica è però il consum d'alcohol e da tubac bler pli gravant che quel da cannabis. En tut fiman radund 28% da la populaziun, 24% da las dunnas e 32% dals umens. Questas cifras èn sa sbassadas levamain dapi il 1992, il pli marcant tar las persunas da 35 fin 44 onns, oravant tut tar ils umens (da 41% sin 32%; dunnas: da 31% sin 27%). La quota da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida sin 14% (1992: 21%).

Prestaziuns il 2007

	en % ¹	
	Umens	Dunnas
Consultaziuns dal medi	73,4	86,2
Dis d'ospitalisaziun	10,7	12,2
Spitex	1,4	3,6

¹ Populaziun a partir da 15 onns

Medis e dentists

per 100 000 abitants

	1990	2010
Medis cun ina pratica ¹	153	205
Dentists	48	52

¹ A partir dal 2008, medis cun actividad principala en il sector ambulat

Rata d'ospitalisaziun en ils ospitals acuts il 2010

	en % ¹		
	Total	Umens	Dunnas
15–59 onns	10,9	9,0	12,7
60–79 onns	26,0	28,7	23,7
80+ onns	47,0	53,2	43,7

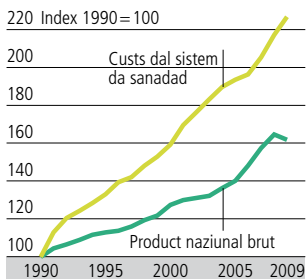
¹ da la gruppa sociala pertutgada

Instituziuns medicinal-socialas il 2010

	en 1000 en % ¹	
Dumber da clients: en total	189,1	2,4
da quai:		
Clients ≥ 80 onns	105,9	28,8
Umens	26,9	21,3
Dunnas	79,0	32,8

¹ da la gruppa sociala pertutgada

Custs da sanadad

Il 2009 è vegnids impundids 11,4% dal product naziunal brut per la sanadad publica; il 1990 mo 8,1%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è percenter il fatg che la gliעד vegn pli veglia.

	en milliuns francs	
	1999	2009
Total	41 104	60 984
Tractament staziunar	18 979	27 764
Tractament ambulat	12 358	19 185
da quai:		
Medis	6 010	8 577
Dentists	2 736	3 709
Spitex	848	1 308
Autras prestaziuns ¹	1 394	2 046
Bains da sanadad ²	5 199	7 423
da quai:		
Apotecas	3 153	4 243
Medis	1 214	1 937
Prevenziun	1 015	1 522
Administraziun	2 160	3 043

¹ Sco analisas da labor, radiologia, transports

² Medicaments ed apparats terapeutics

Svilup ad in spazi da furmaziun svizzer

Il sistem da furmaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La varietad dals differents systems da furmaziun sa mussa surtut en la scola obligatorica: tut tenor chantun datti per exempel sin il stgalim secundar I dus, trais u quatter differents tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns da prestaziun; er il temp total d'instrucziun durant ils nov onns da scola obligatorics variescha tranter 7100 ed 8900 uras per scolar.

Il sector da la furmaziun en Svizra sa transfurma. Sper la realisaziun da HarmoS (la Cunvegna interchantunala davart l'armonisaziun da la scola obligatorica) en intgins chantuns, han ils chantuns reformà ils ultims onns er lur systems da furmaziun ultra la scola obligatorica: ins ha rinforzà structuras naziunalas, realisà la maturitad professiunala e las scolas autas professiunalas e finalisà la refurma da Bologna. La furmaziun è insatge adina pli desiderà, l'instrucziun da furmaziun generala è daventada pli impurtanta.

Scolars e students

Stgalim da scola	Dumber en 1000			Quota da dunnas, en %		
	1980/81	1990/91	2009/10	1980/81	1990/91	2009/10
Total	1 234,1	1 291,8	1 522,4	46	46	48
Scolina	120,3	139,8	147,2	49	49	49
Scola obligatorica	849,6	711,9	769,3	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	436,1	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	294,4	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	38,8	39	38	36
Stgalim secundar II	299,0	295,8	343,3	43	45	47
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	106,3	53	55	58
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	237,0	39	42	43
Stgalim terziar	85,3	137,5	250,1	30	35	49
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	126,9	32	39	50
Scolas autas professiunalas	69,7	50
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	53,5	...	33	46
Stgalim nundeterminà	–	6,7	–	–	51	–

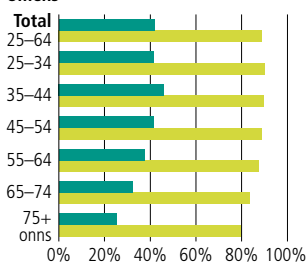
1 Incl. scolas per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturitad professiunala sunter l'emprendissadi

2 Incl. emprendissadis scursanids e scolaziuns preprofessiunalas

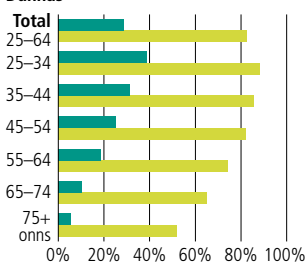
Stadi da furmaziun il 2010

Quota en pertschient da la populaziun

Umens

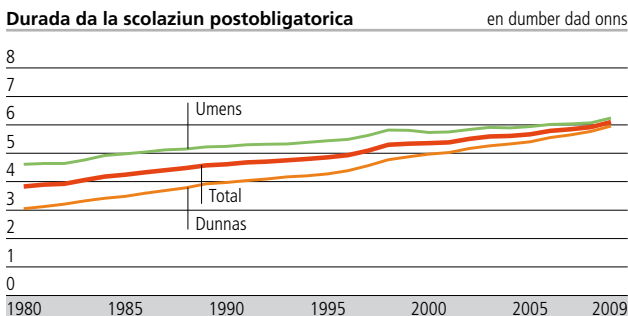

Dunnas

■ Stgalim terziar

■ Stgalim secundar II u pli aut

La participaziun a la furmaziun s'augmenta

La participaziun a la furmaziun sin il stgalim secundar II e surtut sin il stgalim terziar è s'augmentada considerablmain ils davos trenta onns. Quai pertutga en spezial era scolaziuns che pussibiliteschan l'access a l'universitad. Il dumber da las maturitads professiunalas e generalas è creschì per bunamain trais quarts dapi il 1990. Era las scolas autas han surdà tranter il 1997 ed il 2009 pli che duas giadas uschè blers diploms. Quai ha da far betg il davos cun la fundaziun da las scolas autas spezializadas.

Quest svilup empermetta per ils proxims onns in nivel da furmaziun en Svizra per bler pli aut. La part da las persunas da 25 fin 64 onns cun ina finiziun da scola terziara dastgass s'augmentar da 35% l'onn 2009 fin 50% l'onn 2025.

Differenzas tranter las schlattainas

Da l'expansiun da furmaziun dals ultims decennis han profità surtut las dunnas. Oz cumenzan praticamain tuttina bleras dunnas sco umens ina scolaziun postobligatorica e la termineschan era. Vinavant èn umens dentant pli ditg en scolaziun che dunnas e lur quota d'entrada en il stgalim terziar è pli auta. Cuntrari han mattas dapli success en la scola obligatorica ch'ils mats: ellas repetan main savens ina classa, appartegnan pli darar a classas spezialas e sin il stgalim secundar I frequentan ellas pli savens tips da scola pretensius.

Differenzas ordvart cleras datti anc adina quai che pertutga la tschernia da la direcziun da studi e quai tant en la furmaziun professiunala sco er a las scolas autas. Las branschas vegnan dominadas u da dunnas u dad umens. Quai pon ins attribuir betg il davos a models da pli baud da reparter las rollas da las schlattainas. En la furmaziun professiunala predomineschan ils umens en l'industria ed en il mastergn, las dunnas en la vendita ed en la tgira da la sanadad e dal corp. A las scolas autas prefereschon ils umens plitost ils secturs tecnica, ciencias naturalas ed economia, las dunnas s'interessan plitost per las ciencias umanas, il champ social e l'art applitgà.

Scolaziun terminadas il 2010

	Total	Dunnas en %
Stgalim da scola		

Stgalim secundar II

Attestats da la mat. gimnas.	18 865	57,6
Attestats da la mat. prof.	12 249	46,0
Diploms da la scolaz. prof. ¹	63 079	44,4
Diploms da la scola media commerziala	2 897	49,9

Stgalim terziar

Scolaziun professiunala superiura		
Dipl. da scolas prof. sup.	7 337	48,5
Diploms federals	3 160	20,9
Certificats prof. federals	13 144	38,9
Scolas autas spezializadas		
Diploms	2 024	55,3
Diploms da bachelor	10 474	53,0
Diploms da master	2 081	59,6
Scolas autas universitaras		
Licenziats/diploms	3 500	62,1
Diploms da bachelor	11 537	51,8
Diploms da master	7 964	49,2
Doctorats	3 588	43,4

1 Incl. Attests federals professiunals

**Persunas d'instrucziun il 2009/10
Persunal da scolas autas il 2010**

	Equivalent en temp cumplain	Dunnas en %
Scolina	8 091	95,7
Scola obligatorica ¹	51 600	67,8
Stgalim primar	28 200	80,6
Stgalim secundar I	23 500	52,3
Stgalim secundar II ²	8 300	43,5
Scolas autas universitaras	36 093	42,2
Professurs/professuressas	3 243	17,0
Ulteriurs docents	2 994	25,5
Assistents ³	17 785	41,0
Scolas autas professiunalas	13 727	43,0
Professurs/professuressas	4 358	32,7
Ulteriurs docents	2 485	41,5
Assistents ³	2 783	40,3

1 Senza scolas cun in plan d'instrucziun spezial

2 Mo scolas d'instrucziun generala (scolas da maturitad, scolas medias professiunalas e da diplom, e.s.)

3 Incl. collavurats scientificis

**Expensas publicas per la furma-
ziun il 2009** en milliardas francs

Total	29,7
da quai salaris per las personas d'instrucziun	15,3
Scolina	1,0
Scola obligatorica	12,9
Scolas spezialas	1,7
Tgira dal di	0,1
Scolaziun prof. da basa	3,6
Scolas d'instrucziun generala	2,3
Furmaziun professiunala superiura	0,2
Scolas autas univers. e professiunalas	7,3
Incumbensas betg divisiblas	0,5

Perfecziunament

Ins po distinguer tranter duas furmas da perfecziunament: la furmaziun nunformala (frequentar curs, seminaris, instrucziun privata, dietas u conferenzas) e l'emprender informal (emprender cun agid da litteratura spezializada, d'ina CD-ROM u da confamigliars, etc.). La gronda part da la populaziun en Svizra (quasi 80% da las abitantas e dals abitants tranter 25 e 64 onns resp. 83% da las personas cun activitad da gudogn tranter 25 e 64 onns) ha frequentà il 2009 in perfecziunament en ina da las duas modas menziunadas survart. Clermain dapli personas han preferi l'emprender informal (74% da las abitantas e dals abitants e 78% da las personas cun activitad da gudogn) a la furmaziun nunformala (50% resp. 55%).

**In pajais activ en la
perscrutaziun**

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publica è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota da p+s da 3,01% dal product naziunal brut (2008) è la Svizra in dals stadis ils pli activs en la perscrutaziun.

Il 2008 è vegnids impundids en Svizra per p+s 16,3 milliardas francs. Da quels è 73% d'attribuir a l'economia privata e 24% a las scolas autas; ils ulteriurs 2,5% sa repartan sin la Confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

Las firmas svizras a l'exteriur èn tradiziunalmain fitg activas en il sector da p+s. Las expensas da l'economia privata en questa domena dal 2008 muntan a var 15,8 milliardas francs a l'exteriur, in import levamain pli aut che las 12 milliardas francs sbursads en Svizra.

► www.statistik.admin.ch →
Themen →
Bildung und Wissenschaft

Las midadas en la pressa svizra

Dapi la midada dal millienni è il martgà da gasettas quotidianas en Svizra sa midà a moda fundamentala. En la Svizra tudestga è la gasetta gratuita «20 Minuten» daventada la pli gronda gasetta quotidiana cun passa 1,4 miu. lecturas e lecturs¹ per ediziun. En la Svizra franzosa occupan gist duas ediziuns gratuitas ils emprims trais rangs da las gasettas quotidianas legidas il pli savens, damai «Le Matin Bleu» (cun 559 000 lecturas e lecturs) e la versiun franzosa da «20 Minuten» (cun 526 000 lecturas e lecturs), omaduas sin il martgà dapi l'onn 2005.

1 Funtauna: WEMF MACH Basic (2009/II: populaziun a partir da 14 onns, lecturs per ediziun).

2 Cun l'ediziun dal «Le Matin Bleu» èsi vegnì ch'alà il settember 2009.

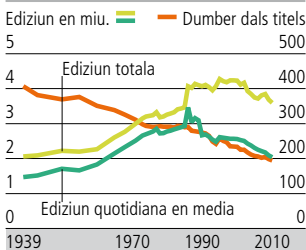
Diffusiun da l'internet e da la telefonia mobila

Il dumber da persunas che dovran regularmain l'internet (pli savens che ina giada l'emna) è s'augmentà en il terz quartal dal 2010 da 0,7 miu. (1998) sin 4,8 miu. Passa quatter tschintgavel da las chasadas han a disposiziun in PC e la fin dal 2009 han ins dumberà en Svizra 2,7 miu. attatgs d'internet a spectrum lartg (ADSL ubain modem da cabel). Er a moda uschè rasanta è sa sviluppada la telefonia mobila: il dumber dals attatgs è s'augmentà da 125 000 (1990) sin 1,7 miu. (1998) fin 9,3 miu. (2009); quai correspunda a 120 attatgs per 100 abitantas ed abitants.

Leger è anc adina a la moda

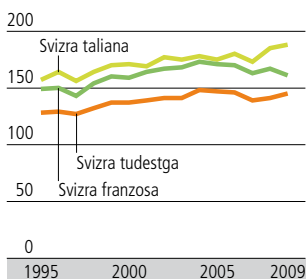
L'onn 2008 ha ina maioritad da la populaziun svizra legì gasettas (97%), cudeschs (81%) e revistas (79%). 20% han legì comics. Tar las lecturas e tar ils lecturs da gasettas e revistas èn las differenzas da vegliadetgna, da schlattaina, da furmaziun pitschnas. Tar las lecturas ed ils lecturs da cudeschs e comics datti però differenzas pli cleras; surtut persunas sut trenta onns, persunas cun in diplom dal sector terziar u cun entradas autas per chasada che abitan en las citads ed en las aglomeraziuns legian cudeschs e comics.

Svilup dal gasettas cunter pajament

Funtauna: Associaziun da la Pressa Svizra / WEMF Statistica da las ediziuns (resguardads èn titels d'interess general che cumparan almain ina giada l'emna)

Utilisaziun da la televisiun en minutas per di ed abitant

Funtauna: Mediapulse SA Telecontrol (basa: populaziun a partir da 3 onns, valor media per di (gli-du))

Utilisaziun dal radio

en minutas per di ed abitant

	2006	2007	2008	2009 ¹
Svizra tudestga	102	105	109	119
Svizra franzosa	97	98	99	106
Svizra taliana	96	99	99	108

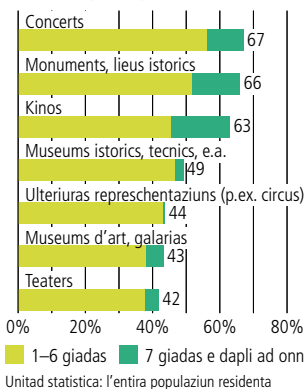
1 Damai che la metoda è vegnida modifitgada, n'èsi betg pussaivel da cumparegliar ils resultats cun quels dals onns precedents.

Funtauna: Mediapulse SA Radiocontrol (basa: populaziun a partir da 15 onns, valor media per di (gli-du))

Cumportament cultural

Visitar concerts e monuments ed ir a kino èn las activitads las pli popularas l'onn 2008. Sin il champ da la musica preferescha la populaziun svizra ils stils da pop e rock, suandads da la musica classica. La gliעד taidla era privat musica. Il radio e la televisiun restan las medias che vegnan utilisadas il pli savens per quest intent. Ils auditors giuvens dovran però adina pli savens players MP3. Persunas cun in aut nivel da furmaziun ed ina buna paga, sco era persunas giuvnas profiteschan il pli savens da la purschida culturala; la schlattaina u la naziunalitad giogan però strusch ina rolla. Las persunas che vivan en ina citad ed en l'aglomeraziun fan dentant dapli activitads culturalas che persunas che vivan en la champagna.

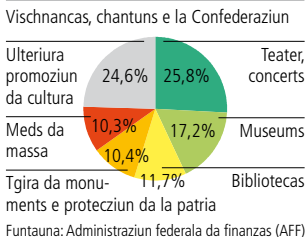
Quotas da participaziun il 2008

Expensas per la cultura

L'onn 2007 han la Confederaziun, ils chantuns e las vischnancas spendi in quart da las expensas publicas per la cultura en il sector «teater, concerts», quai vul dir 579 miu. francs. Per il sector «museums» han els impundi 384 miu. Alura suondan ils secturs «bibliotecas», «meds da massa» (meds stampads, kino, televisiun, radio etc.) e «tgira da monuments e protecziun da la patria» cun contribuziuns tranter 230 e 260 miu.

Expensas publicas tenor secturs culturals, 2007

Kino: purschida variada

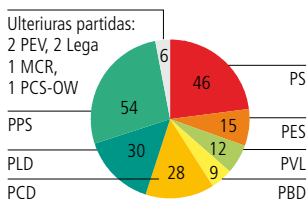
Dapi il maximum dals onns 1964/65 (646 kinos, var 40 miu. entradas) è il dumber da las salas da kino e d'aspectaturas ed aspecturs sa reduci a moda cuntinuada fin il cumenzament dals onns 1990. Il punct il pli bass ha quest svilup cuntanschi il 1992/93 cun 302 kinos e 15 miu. entradas. Grazia a la construcziun da kinos da pliras salas e da kinos multiplex è il dumber da las salas da kino puspè s'augmentà a partir dal 1993. Il dumber d'aspectatur n'è dentant betg sa midà (2010: 558 salas da kino e 14,8 miu. entradas).

Era la purschida da films è sa midada fermamain. A l'entschatta dals onns 1980 vegnivan preschentads en Svizra var 3000 differents films, oz èn quai var 1400 films. Dapi il 2004 vegnan percurter mussadas dapli premieras (var 400 per onn).

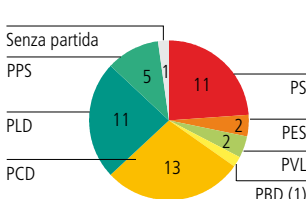
Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federal che cumpiglia 26 chantuns. La regenza (Cussegl federal) è in'autorità collegiala cun set comembers (a partir da l'onn 2009: 2 PLD, 2 PS, 1 PCD, 1 PPS, 1 PBD). Ella vegn elegida dal parlament. Quel sa cumpona da duas chombras: dal Cussegl naziunal (represchentanza dal pievel, 200 mandats) e dal Cussegl dals chantuns (represchentanza dals chantuns, 46 mandats). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

Mandats en il Cussegl naziunal il 2011

Mandats en il Cussegl dals chantuns il 2011

Eleccziuns dal Cussegl naziunal il 2011

	Fermezza da la partida en %	Mandats	Dunnas	Umens	Dunnas en %
PLD	15,1	30	7	23	23,3
PCD	12,3	28	9	19	32,1
PS	18,7	46	21	25	45,7
PPS	26,6	54	6	48	11,1
PVL	5,4	12	4	8	33,3
PBD	5,4	9	2	7	22,2
PES	8,4	15	6	9	40,0
Pitschnas partidas da dretga ¹	2,7	3	1	2	33,3
Ulterius partidas ²	5,4	3	2	1	66,6

¹ DS, UDF, Lega (2 mandats, 1 dunna), MCR (1 mandat)

² PEV (2 mandats, 2 dunnas), PCS, PSdL, Sol., gruppas pitschnas (PCS-OW 1 mandat)

Abreviazziuns vesair sutvart

Eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011

A las eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011 hai dà ina midada en il svilup dal sistem da partidas dals ultims decennis. Era sche las partidas burgaisas tradiziunalas PLD e PCD han pers vuschs sco gia ils onns precedents, n'ha per l'emprima giada dapi ditg betg la PPS profità da quellas. Ellas èn numnadamain idas a favur da las giuvnas partidas PVL e PBD.

Questas partidas èn stadas las sulettas cleras victuras da las eleccziuns dal Cussegl naziunal 2011. Bunamain tut las autras partidas han pers vuschs, intginas daplì e las autras damain. Las pli grondas perditas han gi da supportar las partidas burgaisas PCD, PLD e PPS, sco er ils Verds.

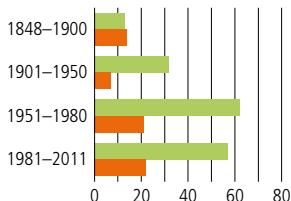
Abreviazziuns da las partidas

PLD Partida liberaldemocratica svizra ¹	PBD Partida burgais-democratica svizra	PES Partida ecologica svizra
PCD Partida cristiandemocratica svizra	PEV Partida evangelica svizra	DS Democrats svizzers
PS Partida socialdemocratica svizra	PCS Partida cristiansociala	UDF Uniun democratica federala
PPS Partida populara svizra	PVL Partida verd-liberala	Lega Lega dei Ticinesi
	PSdL Partida svizra da la lavur	MCR Mouvement Citoyens Romands
	Sol. Solidarités	

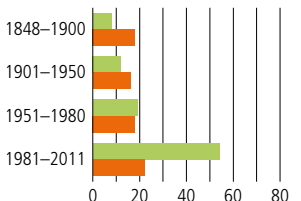
¹ 2009: fusiun da la PLD e da la PLS sut il num «PLD. Ils Liberals»

Votaziuns federalas dal pievel

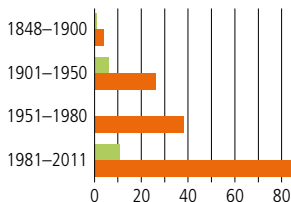
Referendums obligatorics¹

Referendums facultativs

Iniziativas dal pievel²

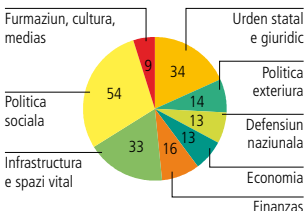

■ Acceptad(a)s ■ Refusad(a)s

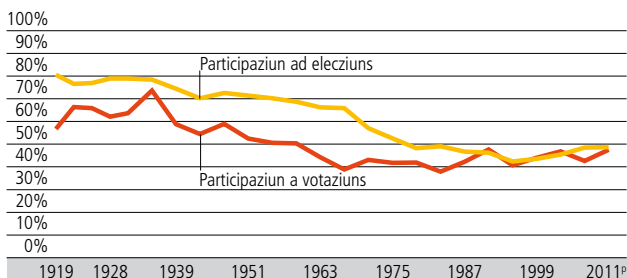
1 incl. cuntrapropostas a las iniziativas dal pievel

2 incl. iniziativas dal pievel cun cuntrapropostas

Temas 1991–2011

Participaziun ad elecziuns e votaziuns

La pli ferma digren han ins pudì nudar tar la participaziun ad elecziuns suentar l'onn 1967 – in svilup ch'ins po betg il davos attribuir a l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas. La tendenza negativa tar la participaziun a votaziuns preschenta grondas divergenzas, cunquai che las votantas ed ils votants sa laschan mobilisar a moda fitg differenta tut tenor il tema da la votaziun. Las valurs extremas dapi l'onn 1990 èn ina participaziun minimala da 28% ed ina maximala da 79%. A partir da l'onn 2000 è la participaziun a las elecziuns e votaziuns puspè sa stabilisada e perfin s'augmentada levamain.

Rendaquints da las administraziuns publicas

en milliardas francs

	Entradas			Expensas			Surplis		
	2000	2009	2010 ²	2000	2009	2010 ²	2000	2009	2010 ²
Total¹	163,6	196,3	193,7	151,8	185,8	190,1	11,8	10,5	3,6
Confederaziun	52,0	68,1	62,9	48,2	58,7	60,0	3,8	9,4	2,9
Chantuns	62,8	75,8	77,8	60,0	73,6	75,7	2,8	2,3	2,1
Vischnancas	42,1	42,4	43,4	40,6	42,9	43,5	1,5	-0,5	-0,1
Assicuranzas socialas	44,5	53,2	53,5	41,1	53,9	54,9	3,4	-0,6	-1,3

1 Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total

2 Per part stimaziuns

Debts da las administraziuns publicas

en milliardas francs

	1990	2000	2007	2008	2009	2010 ³
Total¹	104,8	220,4	226,0	222,5	209,0	210,0
Confederaziun	38,1	108,1	120,9	121,4	110,7	110,0
Chantuns	29,2	63,1	60,8	56,1	52,8	56,0
Vischnancas	37,4	49,1	44,2	44,9	45,3	44,0
Assicuranzas socialas	0,1	5,8	5,0	4,2	5,8	7,4

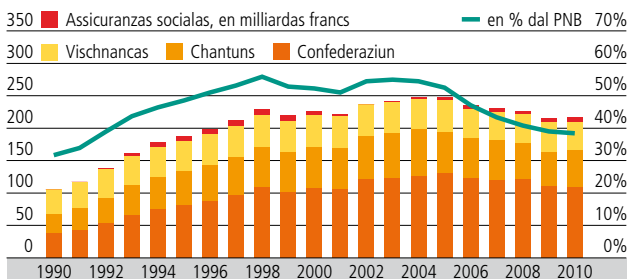
Per abitant, en francs² 15 241 30 574 29 666 29 298 27 138 26 974

1 Dumbraziuns dublas betg cuntegnidas en il total

2 Per pretschs currentes

3 Per part stimaziuns

Debts da Confederaziun, chantuns e vischnancas

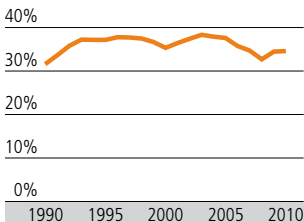
La quota statale mesura las expensas da las chasadas publicas en il pertschient dal product naziunal brut (PNB). Ella cuntegna las expensas da la Confederaziun, dals chantuns e da las vischnancas, sco era quellas da las assicuranzas socialas publicas (AVS/AI/UCG incl. assicuranza da maternidad ed AD).

Malgrà in grond augment dapi il

1970 è la quota statale da la Svizra anc adina fitg buna en cumparegliaziun cun l'exteriur: ella ha ina da las pli bassas quotas statalas dals pajais da l'OECD. La gronda part dals pajais europeics ha ina quota considerablmain pli auta.

Quota statale

en % dal PNB

Era la quota da debits en Svizra è relativamain bassa cumpareglia cun ils pajais da l'OECD. Quella è però creschida cuntinuadamain tranter il 1990 ed il 2003. Grazia al restabiliment conjunctural che ha durà fin la mesadad dal 2008, a la distribuziun da las reservas d'aur excedentas da la Banca naziunala svizra, sco era grazia a diversas mesiras structuralas (t.a. programs da distgargia, frains a l'indebitament ed a las expensas), han las chasadas publicas pudì sminuir permanent lur debits bruts a partir dal 2005. La quota da debits è sa reducida la fin da l'onn 2010 fin 38,4%.

Entradas da las administraziuns publicas il 2009

sunter deducziun da las dumberaziuns dublas

	en %	en mia. fr.
Total	100	196,3
Entradas ordinarias	96,5	189,4
Entradas dal menaschi	91,0	178,6
Retgav fiscal	80,3	157,6
Patentas e concessiuns	2,0	3,9
Cumpensaziuns	8,2	16,2
Retgavs divers	0,1	0,1
Retgavs da transfer	0,4	0,8
Entradas finanziarias	4,5	8,9
Entradas d'investiziun	1,0	1,9
Entradas extraordinarias	3,5	6,9
Retgavs extraordinaris	0,8	1,5
Retgavs d'investiziun extraordinaris	2,7	5,4

Expensas da las administraziuns publicas, tenor funcziuns il 2009

sunter deducziun da las dumberaziuns dublas

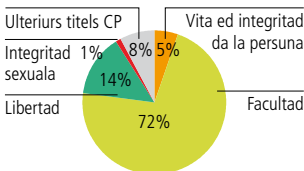
	en %	en mia. fr.
Total	100	185,8
Administraziun generala	7,2	13,4
Urden e segirtad publica, defensium	7,7	14,2
Furmaziun	17,4	32,3
Cultura e temp liber	2,6	4,9
Sanadad	6,1	11,3
Segirezza sociala	39,2	72,8
Traffic e telecommunicaziun	8,9	16,6
Protecziun da l'ambient e planificaziun territoriala	3,1	5,7
Economia publica	4,2	7,9
Finanzas e taglias	3,5	6,6

Las cifras davart la criminalitad èn mo per part in'expressiun directa dal cumportament real: d'ina vart èn las normas e mesiras penalas suttamessas a midadas socialas. Da l'autra vart dependan questas cifras era fermamain da las resursas personalas, da las prioritads da persecuziun, da l'effizienz da la polizia e giustia, sco era da la prontad da la populaziun da denunziar ils delicts. Quant enavant che las cifras davart la criminalitad vegnan mintgamai influenzadas da tge motivs, è per regla difficil d'eruir.

Denunzias

L'onn 2010 èn vegnids registrads en total 429 324 cas criminals cun 656 858 delicts. Da quests delicts han 80% pertutgà il Cudesch da dretg penal (CP), 14% la Lescha davart ils meds narcotics, 4% la Lescha davart ils esters e 2% autras leschas federalas annexas. Dals delicts da mazzament han pudì vegnir sclerids 91%, dals delicts da facultad 19%. La repartiziun dals accusads tenor naziunalitad e status da dimora mussa che 51% dals delicts suttamess al Cudesch da dretg penal, 58% suttamess a la Lescha davart ils meds narcotics e 61% suttamess ad autras leschas federalas annexas èn vegnids commess da burgais svizzers. 30%, 22% e 22% dals accusads eran esters cun domicil. Quai vul dir ch'ina considerabla part dals delinquentes esters è «importada», numnadamain 19% (Cudesch da dretg penal), 20% (Lescha davart ils meds narcotics) e 17% (autras). En il sector da la Lescha davart ils esters eran 82% dals accusads esters senza domicil.

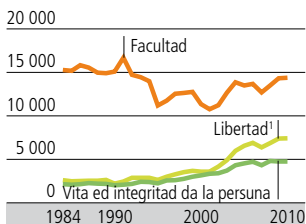
Delicts tenor titels dal cudesch penal 2010

Condemnaziuns

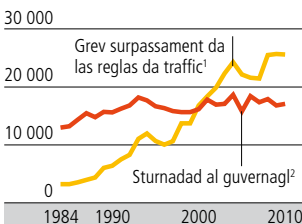
La mesadad dals onns 1980 èn vegnidas pronunziadas en total bundant 45 000 sentenzias cunter creschids; en il fratemp è questa cifra sa dublegiada e sa situa il 2010 a radund 98 000. Il svilup è fitg different tut tenor la lescha, sin la quala sa basan las sentenzias. En il sector dal Cudesch da dretg penal èn las cifras da condemnaziun restadas stabilas dapi il 2005, entant che las controllas intensivadas en il traffic sin via han procurà tar la Lescha davart il traffic (LTV) sin via per adina dapli cas sentenziads. En il sector da la Lescha davart ils meds narcotics è la situaziun dapi intgins onns stabila, sco er en il sector dals delicts cunter la Lescha davart ils esters.

Singuls delicts CP

¹ Smanatschas, sforzs, commerzi cun umans, privaziun da la libertad e rapiments, rapiments d'ostagis, violaziuns da domicil

Singuls delicts LTV

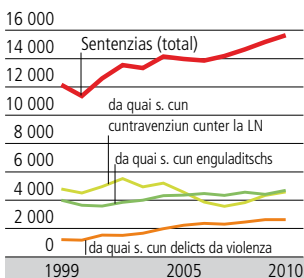

¹ Art. 90 cifra 2 LTV

² Cun ina concentraziun d'alcohol qualifitgada en il sang (Art. 91, al. 1, 2. frasa LTV)

Sentenzias penals da juvenils

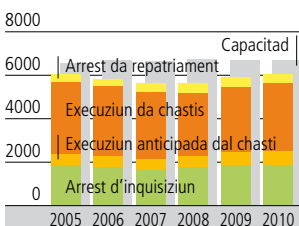
Il svilup da las sentenzias penals da juvenils mussa ensi (1999 fin 2010: +29%). Entant ch'il dumber dals cas da drogas è stabil, èn s'augmentads ils cas d'enguladitsch ed ils delicts da violenza en general pli lev. Era qua pon ins partir dal fatg che l'augment dals cas n'è betg d'attribuir ad ina delinquenza creschenta dals juvenils, mabain a las controllas intensivadas.

Privaziun da la libertad

En Svizra hai dà il 2010 114 instituziuns (per il solit pli pitschnas) per la privaziun da la libertad cun totalmain 6683 plazs. Il di da referenza, ils 1 da settember 2010, eran occupads 6181 da quels. 93% dals plazs disponibels èn damai stads occupads. Dals 6181 cussedents eran 61% en execuziun dal chast, 31% en arrest d'inquisiziun, 6% arrestads pervi da mesiras repressivas tenor la Lescha davart ils esters ed ils ulteriurs 2% per auters motifs. Cun paucas excepziuns n'èn las instituziuns per la privaziun da la libertad en Svizra betg stadas suroccupadas.

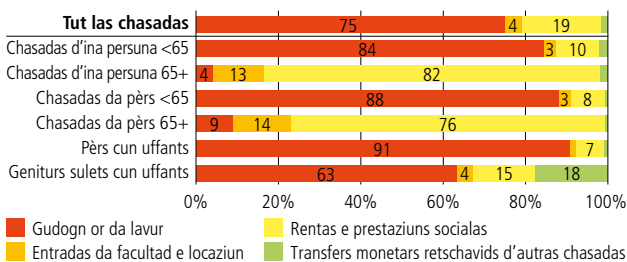
Dumber total da praschuniers tenor la furma d'arrest

Recidivas

Durant ina perioda da 3 onns (2007 fin 2009) èn daventadas recidivas 25% (2006) da las personas accusadas pervi da crims e delicts e 34% dals juvenils. Il pli savens èn daventadas recidivas las personas cun dus u plirs chasts precedents, numnadamain 64% dals creschids e 66% dals juvenils.

Cumposiziun da las entradas bruttas tenor il tip da chasada, 2006–2008

Budget da las chasadas: entradas

Considerond la media da tut las chasadas èn ils gudogns or da lavur cun 75% las entradas principalas d'ina chasada. Er impurtantas èn las entradas da las rentas da l'emprima e da la segunda pitga ed ulteriuras prestaziuns socialas (passa 19%). La part restanta sa cumpona d'entradas da facultad e da transfers monetars retschavids d'autras chasadas. Il maletg daventa pli differenzià, sch'ins resguarda la structura da las entradas da las chasadas tenor ils tips da chasada. En quel cas sa mussa che domineschan per exempel las entradas da rentas en chasadas a partir da 65 onns. Ils gudogns or da lavur e cunzunt las entradas da facultad giogan però er in'impurtanta rolla.

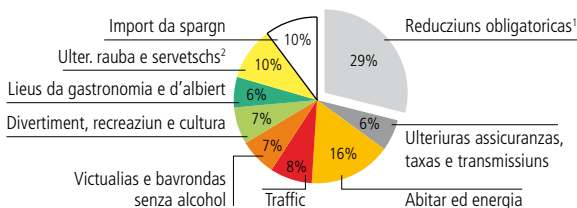
Las entradas che resultan da transfers monetars retschavids d'autras chasadas èn la finala in'impurtanta funtauna d'entradas mo per tips da chasada specifics sco per exempel per geniturs sulets cun uffants, nua ch'ellas importan en media stgars 18%.

Budget da las chasadas: expensas

La structura da las expensas variescha main marcantamain. Il pli grond post furman las deducziuns obligatoricas cun stgars 29% da las entradas bruttas. Il post il pli grond sin il sector da las expensas da consum furman las expensas per abitar cun 16%. Ulteriurs posts pli gronds èn las expensas per victualias e bavrondas senza alcohol, per il traffic, per il divertiment, la recreaziun e la cultura.

Suenter la deducziun da tut las expensas restan en media 10% da las entradas bruttas sco import da spargn. Tut tenor il tip da chasada sa mussan en quel connex però cleras differenzas. Chasadas a partir da 65 onns han en media in import da spargn pli bass che chasadas pli giuvnas. Mintgatant è quel schizunt en il minus. Quai signifitga che las chasadas vivan tranter auter da la facultad.

Cumposiziun dals budgets da tegnairechasa, 2006–2008

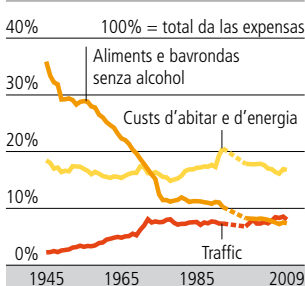
¹ Taglias, contribuziuns d'assicuranza sociala, premias da basa da la cassa da malsauns, transfers ad auters tegnairechasa

² Minus entradas sporadicas

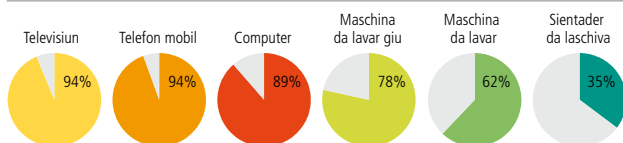
Las expensas da las chasadas en il decurs dal temp

La structura da las expensas da las chasadas è sa midada fitg en il decurs dal temp. Quellas midadas èn cleramain pli grondas che las differenzas tranter las chasadas dad oz. Uschia è per exempel la quota da las expensas per victualias e bavrondas alcoholicas da 35% dal total da las expensas da l'onn 1945 sa reducida oz sin 8%. Percunter è la quota d'autras expensas s'augmentada, sco per exempel quella da las expensas per il traffic da 2% sin passa 8%.

Svilup da singulas expensas da las chasadas

Equipament cun singuls bains da consum il 2009

Equipament cun bains da consum

La preschentaziun da l'equipament cun ina schelta da bains da consum stabels mussa che las chasadas svizras èn equipadas detg bain sin il sector da la tecnologia d'infurmaziun. Uschia vivan 89% da tut las personas en ina chasada che dispona d'in computer e passa 94% en ina chasada che dispona d'in telefon mobil. Quellas quotas vegnan a crescer era vinavant: l'onn 1998 vivevan unicamain 55% da tut las personas en ina chasada cun in computer.

Era sin il sector d'apparats per il tegnairet sco ina maschina da lavar giu, ina maschina da lavar u ina maschina da sientar po vegnir observà in augment. Entant che vivevan il 2009 passa 78% da tut las personas en ina chasada cun ina maschina da lavar giu, eran quai il 1998 pir 61%.

Privaziuns materialas

Betg posseder in bain da consum duraivel na signifitga betg en mintga cas ch'ins ha renunzià a quel per raschuns finanzialas. L'onn 2010 han mo 1% da las personas che vivan en Svizra stuì renunziar ad in computer per raschuns finanzialas. Renunziar ad in auto per diever privat han 4% stuì. La privaziun la pli frequenta è liada a la mancanza da reservas finanzialas: 21% da las personas che vivan en ina chasada privata n'han betg gi' ils meds necessaris per far in'expensa imprevisa da 2000 francs. Gist suenter suondan las privaziuns liadas a las cundiziuns d'abitar: 17% da la populaziun han vivì en in quartier memia canerus, 14% en in quartier cun problems da criminalitad ed 10% en in quartier cun problems da la polluziun da l'ambient. Ultra da quai n'han 10% da la populaziun betg pudì sa lubir mintg'onn in'emna vacanzas davent da chasa.

Inegalitads en la repartiziun da las entradas

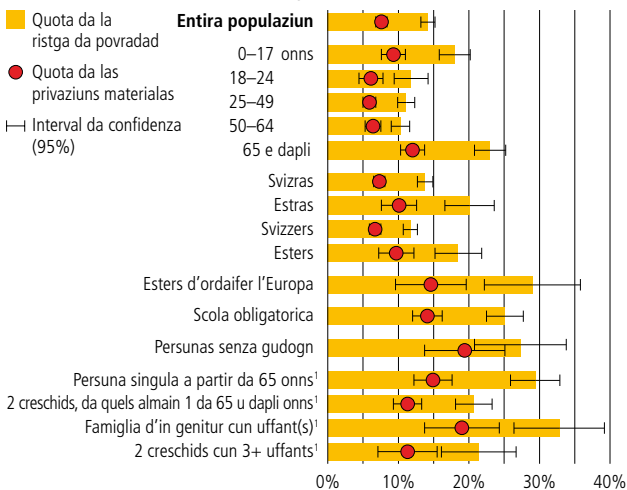
Las inegalitads en la repartiziun da las entradas vegnan analizadas a basa da las entradas d'equivalenza disponibilas. Quellas vegnan calculadas suandantamain: las expensas obligatoricas vegnan subtrahadas da las entradas bruttas. Quellas entradas disponibilas vegnan alura divididas tras la grondezza d'equivalenza da la chasada. Uschia èn las entradas d'equivalenza disponibilas in indizi per il standard da viver da las singulas personas independentamain dal tip da chasada, en il qual ellas vivan. L'onn 2010 han las personas las pli ritgas (20% da la populaziun) disponì en media d'entradas d'equivalenza disponibilas 4,3 giadas pli autas che las personas las pli paupras da la populaziun (20%).

Il ristg da daventar pover

L'Uniun europeica ha fixà 60% da la valor media da las entradas d'equivalenza disponibilas sco minium per betg vegnir considerà sco persona che ristga da daventar povra. La povradad vegn pia considerata sco furma d'inegalitad: schebain ina persona vegn considerata sco periclitada da daventar povra na dependa betg mo da sia atgna situaziun economica, mabain era da la situaziun economica dad autras personas en il pajais respectiv. Per illustrar meglier quai: l'import minimal per betg esser periclità da daventar pover ha muntà il 2010 a 28 540 francs per onn per personas che vivan sulettas ed a 59 935 francs per onn per duas personas creschidas cun dus uffants sut 14 onns. L'onn 2010 èn stads periclitads 14,2 pertschient da la populaziun svizra da povradad, q.v.d. bunamain mintga setavla persona. A las gruppas socialas periclitadas il pli ferm da povradad appartegnan personas en famiglias d'in genitur u famiglias cun blers uffants, personas da 65 onns e dapli, surtut sch'ellas abiteschan sulettas, creschids senza ina scolaziun postobligatoria, e la finala uffants da 0 fin 17 onns.

Ristga da povradad e privaziuns materialas il 2010

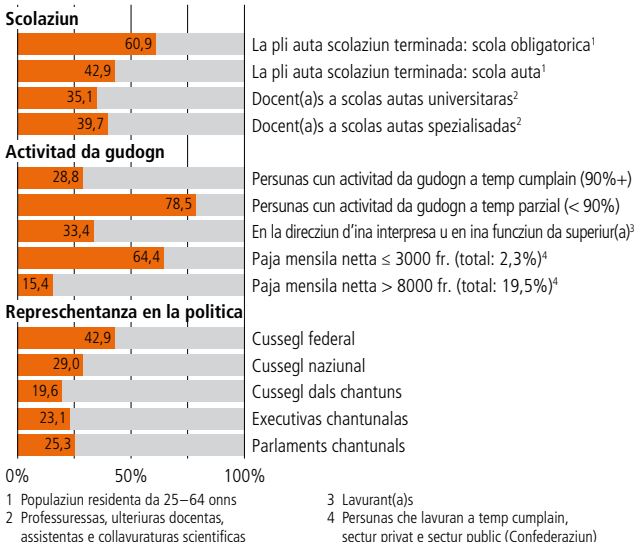
tenor differentas caracteristicas sociodemograficas

¹ Personas en in tegnaichasa cun questas caracteristicas

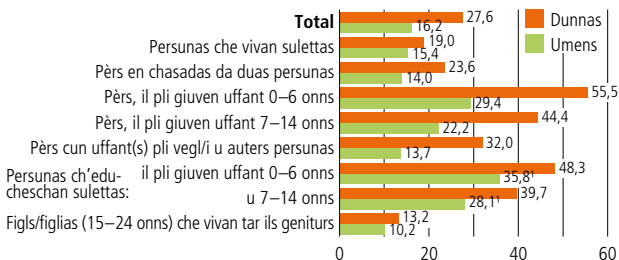
Cifras distinctivas davart l'egualitad tranter dunnas ed umens

Quota da dunnas en % (ultim stadi disponibel 2009–2011)

Temp impundi per las lavurs da chasa e da famiglia il 2010

en media, en uras per emna

Participaziun a la lavur voluntara il 2010

en % da la populaziun residenta permanente a partir da 15 onns

	Dunnas	Umens		Dunnas	Umens
Informala	22,7	13,9	Instituziunala	16,9	23,0
S'occupar dad uffants parentads	8,1	3,7	Uniuns da sport	4,0	9,0
Tgirar parents creschids	1,6	0,4	Uniuns culturalas	3,5	5,3
Auters servetschs per parents	3,1	2,6	Organisaziuns caritativ-socialas	3,6	2,5
S'occupar dad uffants enconuschents	5,7	1,9	Instituziuns ecclesiasticas	3,6	2,1
Tgirar enconuschents creschids	1,1	0,3 ¹	Cuminanzas d'interess	2,1	3,1
Auters servetschs per enconuschents	4,9	5,3	Servetschs publics	1,2	2,4
Autra	0,5 ¹	0,3 ¹	Partidas politicas, uffizis	0,7	2,0

1 Il resultat sa basa sin main che 50 constataziuns en las provas da controlla ed è perquai da valitar criticamain

Essan nus sin la via dal svilup durabel?

1 Satisfacziun dals basegns – quant bain vivain nus oz?

L'aspectativa d'ina vita en buna sanadad crescha	☒	Las sentenzas per grevs delicts da violenza s'augmentan	☒
Las entradas na creschan betg	☒	La dischoccupaziun s'augmenta	☒

2 Giustia – co è repartidas las resursas?

L'agid da svilup public s'augmenta	☒	Las pajas dad umens e da dunnas vegnan armonisadas	☒
------------------------------------	-------------------------------------	--	-------------------------------------

3 Mantegniment dal chapital – tge laschain nus enavos a noss uffants?

L'abilitad da leger dals giuvenils s'è meglierada	☒	La quota da personas occupadas en la scienza e la tecnica s'augmenta	☒
La quota d'indebitament è turnada suenter in augment al nivel dal 1992	☒	Las populaziuns d'utschels cuaders s'augmentan	☒
La cumpart d'investiziuns dal product naziunal brut s'augmenta	☒	La surfatscha da terren abità crescha	☒

4 Distatgament – quant effizientamain duvrain nus las resursas?

Il traffic da martganzia crescha pli spert che l'economia	☒	Il consum d'energia finala per persona sa diminuescha	☒
La quota dal traffic public s'augmenta	☒	L'intensidad materiala sa diminuescha	☒

Valitaziun dal svilup dapi il 1992:

- Positiv (en direenziun da la durabilitad)
- Betg midada essenziala
- Negativ (davent da la durabilitad)

En ils blers champs da la vita datti puncts da partenza per in svilup durabel, ma il medem mument pon ins era constatar tendenzas cuntrarias: d'ina vart han ins pudì megliarar l'effizienz ecologica en varsaquants champs, da l'autra vart è quella savens vegnida cumpensada cun augmentar il consum.

Intscherta è era la correctezza tranter las generaziuns: il giudicat relativamain positiv da la situaziun actuala pudess sa realisar a cust da las generaziuns futuras. Quasi il 17% dals giuvenils na disponan gnanc da cumpetenzas da leger fundamentalas. E l'augment da la surfatscha da terren abità va a cust da custavel terren cultivabel.

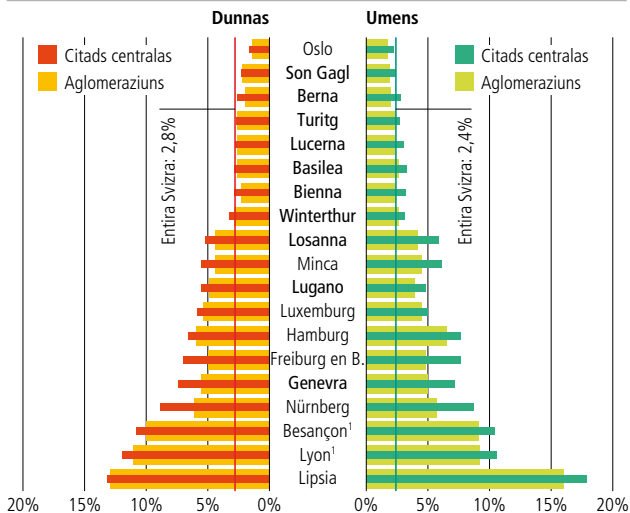
L'**impronta ecologica** mesira il diever da las resursas natirals ed illustrescha la stgarsezza da noss chapital, l'ambient. La Svizra dovra da preschent trais giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persona. Il motiv principal per la gronda impronta ecologica è il consum d'energia.

Sch'ins considerescha la situaziun globala, è il svilup economic savens collià cun in'utilisaziun creschenta da las resursas natirals. Quai vul dir: pli autas las entradas naziunalas d'in pajais e pli gronda l'impronta ecologica da quel. L'impronta ecologica svizra correspunda a la media da quella dals blers pajais da l'Europa Occidentala. Ils pajais nordamericans ed intgins pajais europeics dovran per persona 4,5 giadas dapli resursas che quai che stattan a disposiziun en l'entir mund per persona. L'Asia dal Sidost e l'Africa consumeschan per persona cleramain pli paucas resursas che la media dals pajais internaziunals.

In project europeic: l'Audit urban

Il project europeic da l'Audit urban permetta da congular las cundi- zions da vita en las citads da l'Europa sin trais levels geografics: l'aglo- meraziun, il center ed ils quartiers. I seguan trais exempels d'indicaturs per ina tschernas da citads.

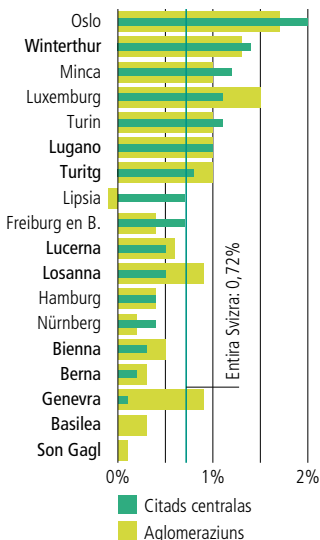
Dischoccupaziun 2008 Quota dals dischoccupads da tut las personas activas, en %

¹ Datas da periodas anteriuras; betg disponibilas datas per Turin

Svilup da la populaziun totala 2004–2008

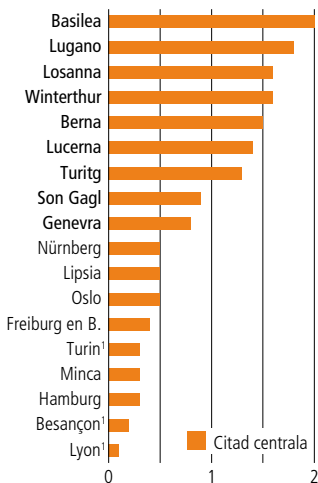
Quota da midada media

Betg disponibilas datas per Besançon, Lyon

Dumber da museums 2008

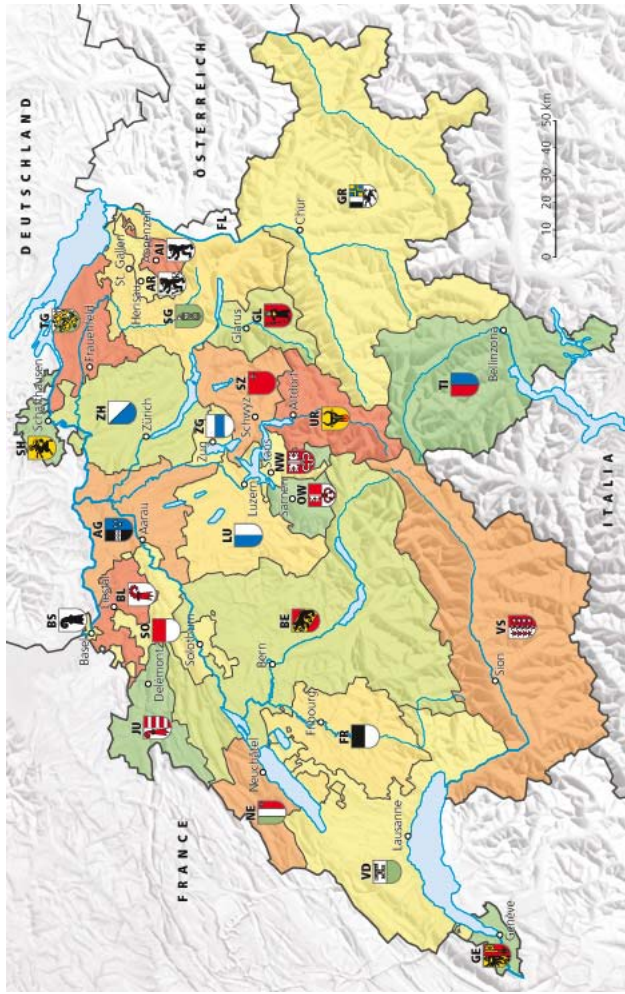
Per 10 000 abitants

¹ Datas da periodas anteriuras

Betg disponibilas datas per Luxemburg, Bienna

La Svizra e ses chantuns

- 26 chantuns
- 147 districts
- 2495 vischnancas
- Stadi: 1-1-2012
- o chapitala dal chantun

Explicaziuns davart las abreviaziuns dals chantuns: cf. tabella p. 4

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2012 incl. DVD

L'annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv da la situaziun sociala ed economica da la Svizra e porscha ultra da tabellas era survistas illustradas e curts texts infurmativs davart tut ils temas da la statistica publica. L'ovra è tras e tras bilingua (tudestg e franzos); plinavant datti per englais e per talian ina survista da las pli impurtantas infurmaziuns statisticas.

La DVD agiutada a l'annuari cumpiglia ils cuntegns da l'annuari 2012, cumplettads cun numerusas tabellas statisticas regionalas ed ulteriuras tabellas, sco era trais atlas statisticis interactivs: il Stat@las Svizra, il Stat@las Europa e l'altas da las elecziuns 2011.

Edi da l'Uffizi federal da statistica. 576 paginas (lià), fr. 130.– (incl. DVD).

Da retrair en librerias u directamain tar NZZ Libro, la chasa editura da la Neue Zürcher Zeitung. E-Mail: nzz.libro@nzz.ch

Il **Portal statistic da la Svizra** (www.statistica-svizra.ch) porscha online ed a moda cumplessiva tut quai che tutga tar la statistica publica da la Svizra. Qua èn accessiblas las comunicaziuns a las medias, las publicaziuns da l'Uffizi federal da statistica e dad ulteriurs uffizis publics da statistica. Plinavant èn disponibils cuntinuadamain resultats detagliads ed actualisads en furma d'indicaturs e da tabellas che pon vegnir telechargiadas. Chartas geograficas ed atlas attractivs pon ins chattar en las rubricas «Regional» ed «Internaziunal». Cun abunar ils servetschs da NewsMail u d'avis automatics (RSS-Feeds) pon las utilisadras ed ils utilisaders s'infurmar cuntinuadamain davart la vasta purschida. Dapi l'onn 2011 datti er ina purschida rumantscha en il portal statistic ch'era disponibil fin qua mo en tudestg, franzos, talian ed englais.

Cun il nov miniportal statistic <http://mobile.bfs.admin.ch> porscha l'Uffizi federal da statistica dapi il 2010 las pli impurtantas cifras statisticas era per apparats mobilis.

